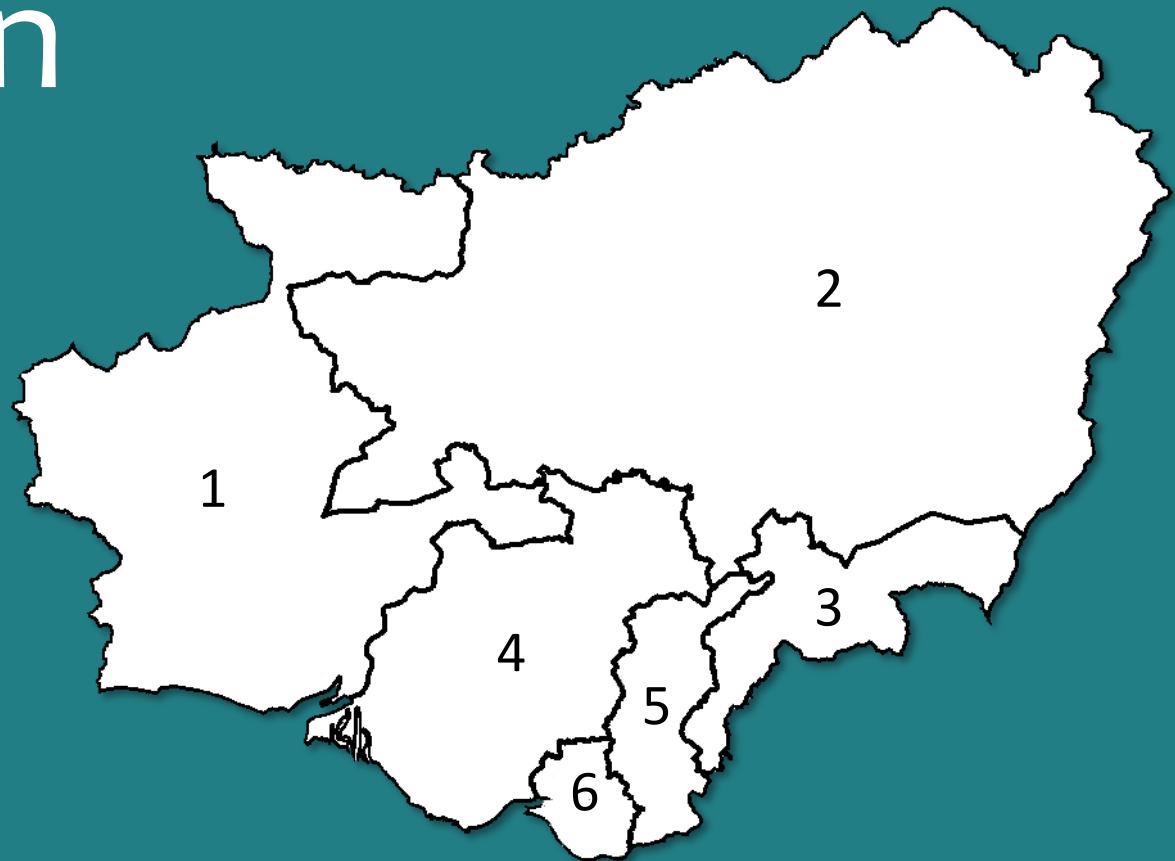
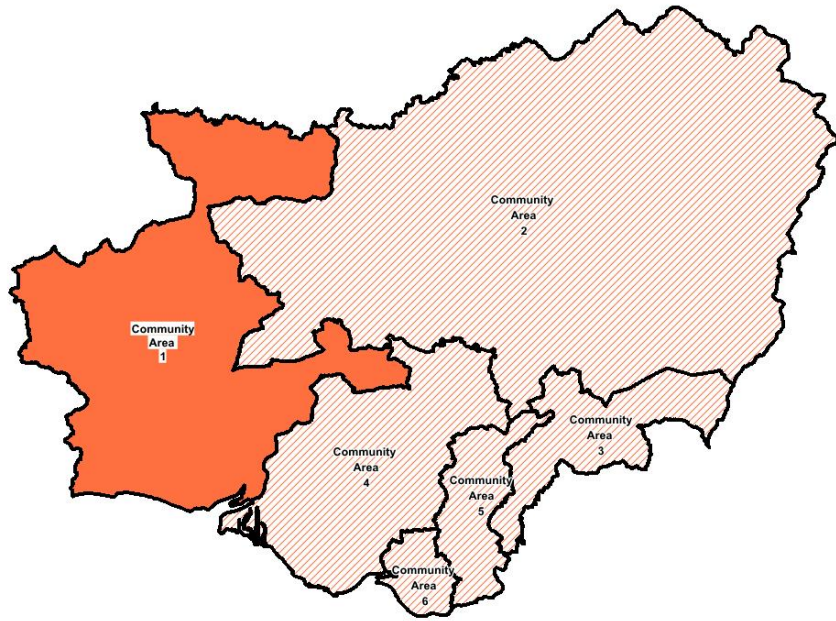

Proffiliau Lles Ardaloedd Cymunedol

Sir Gaerfyrddin

ARDAL GYMUNEDOL 1

Cyflwynwyd Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol ym mis Ebrill 2016 gyda'r bwriad o greu'r Gymru a garem yn awr ac yn y dyfodol. O fewn y Ddeddf hon, crëwyd Byrddau Gwasanaethau Cyhoeddus (BGCau) i annog cydgynhyrchu a gweithio cydgysylltiedig gan gyrff cyhoeddus, i wella llesiant cymdeithasol, economaidd, amgylcheddol a diwylliannol yn eu hardal.

Mae'r proffil ardal gymunedol hwn yn manylu ar y wybodaeth sydd gennym am Ardal Gymunedol 1. Mae hefyd yn dadansoddi'r blaenoriaethau y teimlai preswylwyr oedd yn bwysig o'n hymgysylltiad â phreswylwyr Sir Gaerfyrddin yn y cyfnod cyn creu'r Asesiad Llesiant Lleol.

Penawdau Allweddol:

- Mae lefelau tlodi yn uchel.
- Mae prisiau tai yn uwch na'r cyfartaledd sirol a chenedlaethol.
- Y sector manwerthu yw'r cyflogwr mwyaf.
- Mae canran y cartrefi heb wres canolog yn uchel mewn rhai wardiau.

Derbyniwyd cyfanswm o 120 o ymatebion ar gyfer Ardal Gymunedol 1 yn cynnwys y grwpiau oedran canlynol:

O dan 16 (dim ymatebion)	55-64 oed (29 o ymatebion)
17-24 oed (dim ymatebion)	65-74 oed (27 o ymatebion)
25-34 oed (7 o ymatebion)	75-84 oed (13 o ymatebion)
35-44 oed (12 o ymatebion)	86+ oed (3 o ymatebion)
45-54 oed (27 o ymatebion)	Gwell peidio â dweud (2 o ymatebion)

Mae gan Ardal Gymunedol 1 boblogaeth o 32,054 o breswylwyr. Mae'r ardaloedd yn cynnwys 4 ardal ddaearyddol MSOA sy'n cwmpasu'r ardaloedd isod.

Gogledd Tref Caerfyrddin	Llangynnwr
De Tref Caerfyrddin	Llansteffan
Cenarth	Sanclêr
Talacharn	Trelech
Llanboidy	Hendy-gwyn ar Daf
Llangelor	

Poblogaeth

Yn ôl data CACI Paycheck mae 14,111 o aelwydydd¹ yn *Ardal Gymunedol 1*. Mae amcangyfrif Poblogaeth Canol Blwyddyn 2020 yn nodi bod 32,054 o breswylwyr² yn byw yn Ardal Gymunedol 1.

Ffynhonnell: 1- CACI Paycheck 2020 2-ONS MYE 2020

Ar draws Sir Gaerfyrddin mae 1.9% o breswylwyr yn nodi eu bod heb fod yn wyn, yn Ardal Gymunedol 1 mae hyn yn uwch na chyfartaledd y sir ar 2.2%. Mae'r ddau ffigwr yn is na ffigwr Cymru o 4.4%.

Wrth ystyried ble y ganed preswylwyr Ardal Gymunedol 1 cafodd 69% eu geni yng Nghymru a 4.4% y tu allan i'r DU. Mae'r gweddill yn cynnwys y rhai a aned mewn gwledydd eraill yn y DU.

Ffynhonnell: Cyfrifiad 2011

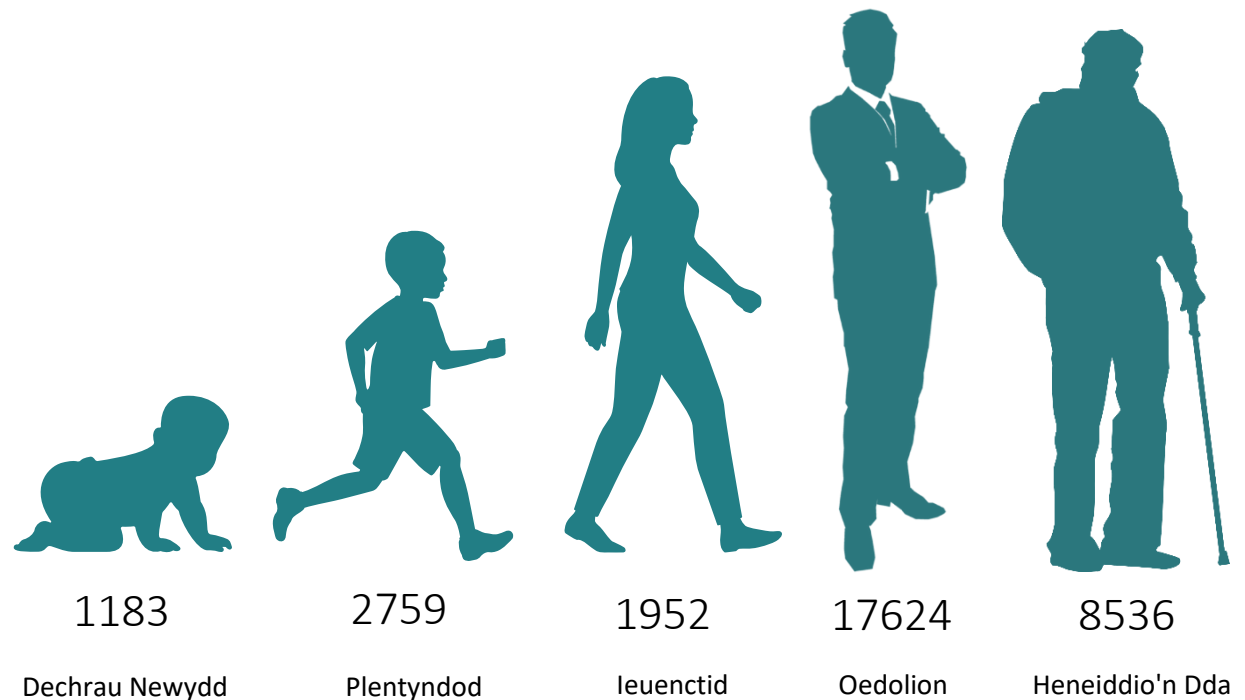
Dywedodd 24% o breswylwyr Ardal Gymunedol 1 fod ganddynt anabledd neu salwch sy'n cyfyngu ar fywyd yng Nghyfrifiad 2011. Yn gyfartal â ffigwr Sir Gaerfyrddin ond ychydig yn uwch na'r cyfartaledd cenedlaethol o 23%.

Ffynhonnell: Cyfrifiad 2011

Cyfansoddiad aelwydydd:

Cyfanswm yr Aelwydydd	13,635	
Pob aelwyd gyda phlant dibynnol	3,442	25.2%
Pob aelwyd 65+ oed	3,594	26.4%
Maint Aelwyd ar gyfartaledd (pobl)	2.4	

Ffynhonnell: Cyfrifiad 2011

Amcangyfrifon Poblogaeth Canol Blwyddyn 2020.

Tai

Yn Ardal Gymunedol 1, **£195,688** yw pris cyfartalog tŷ. Mae hyn yn uwch na'r cyfartaledd ar draws y sir a Chymru, £185,431 a £183,129 yn y drefn honno.

Ffynhonnell: SYG Mawrth 2021

Ledled Cymru a Sir Gaerfyrddin, 2.3% yw canran y cartrefi heb wres canolog. Yn Ardal Gymunedol 1 mae hyn yn uwch, gyda chyfartaledd o 3.8%. Yr ardal lle mae hyn yn fwyaf cyffredin yw wardiau Trelech (8.4%) a Llanboidy (8.3%).

Ffynhonnell: Cyfrifiad 2011

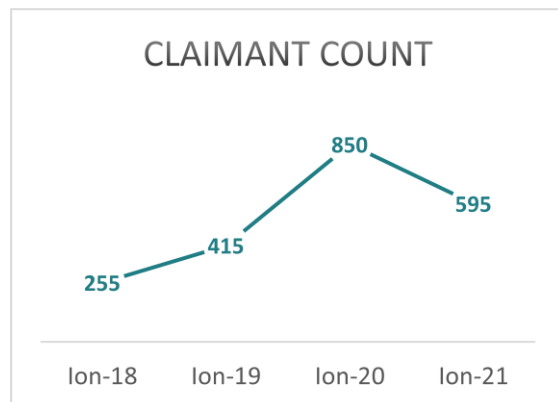
Economi

Mae **32.9%** o aelwydydd yr ardal gymunedol hon yn cael eu dosbarthu fel rhai **'sy'n byw mewn tldi'**¹ yn amrywio o 24.8% yn Llansteffan i 39.4% yn Ne Tref Caerfyrddin. Mae hyn yn is na chyfartaledd Sir Gaerfyrddin o 33.8% a'r un peth â chyfartaledd Cymru o 32.9%.

Yr incwm canolrifol yn *Ardal Gymunedol 1* yw **£27,197**.

Cyfrif Hawlwyr

Cododd nifer y bobl sy'n hawlio Lwfans Ceisio Gwaith yn ôl y disgwyl yn 2020, sydd bellach yn syrthio yn ôl i lefelau cyn-bandemig.

Ffynhonnell: SYG

Mae mwyafrif preswylwyr Ardal Gymunedol 1 yn economaidd weithgar.¹ Mae data diweddaraf yr Awdurdod Lleol yn dangos bod hyn yn llai na'r ffigurau ar gyfer Sir Gaerfyrddin (71.8%) a Chymru gyfan (76%).²

Economaidd Weithgar	15,179	66.6%
Economaidd Anweithgar	7,603	33.4%

Cyfanwerthu a manwerthu yw'r sector cyflogaeth mwyaf yn Ardal Gymunedol 1, mae hyn yn adleisio'r darlun ar draws Sir Gaerfyrddin a Chymru. Mae'r pum maes cyflogaeth uchaf yn y diwydiannau canlynol:

Cyfanwerthu a Manwerthu	17%
Gwaith Dynol, Iechyd a Chymdeithasol	16%
Adeiladu	10%
Addysg	9%
Gweinyddiaeth Gyhoeddus ac Amddiffyn	8%

Ffynhonnell: Cyfrifiad 2011

Dim Cymwysterau:

Nid oes gan ychydig dros chwarter (25.9%) o breswylwyr 16 oed a throsodd unrhyw gymwysterau. (Sir Gaerfyrddin 26.8% / Cymru 25.9%)¹. Mae hyn yn cynnwys y boblogaeth wedi ymddeol, a chanran y boblogaeth oedran gweithio yn Sir Gaerfyrddin heb unrhyw gymwysterau yw 17.46%.²

Ffynhonnell: 1-Census 2011 2-MALIC 2014

Cymraeg

Mae cyfraddau siarad Cymraeg ar draws Ardal Gymunedol 1 yn debyg i'r rhai ar draws y sir. Mae hyn yn sylweddol uwch na'r cyfartaledd cenedlaethol o 18.7%.

Sgiliau Iaith Gymraeg:

	AG 1		Sir Gâr	
Gallu siarad Cymraeg	13,201	43.5%	78,048	43.9
Dim sgiliau yn y Gymraeg	13,007	42.9%	74,355	41.9

Ffynhonnell: Cyfrifiad 2011

Ymatebion i'r Arolwg ar gyfer Ardal Gymunedol 1

Pan ofynnwyd beth yw'r tri pheth sy'n cael eu gwerthfawrogi fwyaf mewn perthynas â chymuned fywiog y Sir a'r Gymraeg yn ffynnu, cawsom 116 o ymatebion, yr ymatebion mwyaf oedd:

Bwyd a gynhyrchir yn lleol	54% (63)
Treftadaeth / hanes	47% (55)
Gallu defnyddio'r Gymraeg	43% (50)

Ffynhonnell: Arolwg Llesiant Rhanbarthol 2021

¹(Incwm aelwyd cyfartalog o 60% yn is nag incwm canolrifol Prydain Fawr o £33,278 @ 2020)

²(Incwm aelwyd gros o bob ffynhonnell gan gynnwys enillion, budd-daliadau a buddsoddiadau)

Mae Ardal Gynnyrch Ehangach Haen Ganol (MSOA) yn ardal ddaearyddol a all amrywio o ran maint oherwydd y bwriad yw bod ganddi tua'r un faint o bobl - ar gyfartaledd 7500 o drigolion neu 4000 o aelwydydd. Mae'r tabl isod yn dangos y cyfraddau ar gyfer y parthau Iechyd ar lefel MSOA ar gyfer Ardal Gymunedol 1.

Mae'r ardal hon yn cynnwys y daearyddiaethau isod:

MSOA 003 – Cenarth, Llangeler a Threlech

MSOA 007 – Gogledd Tref Caerfyrddin

MSOA 008 – De Tref Caerfyrddin a Llangynnwr

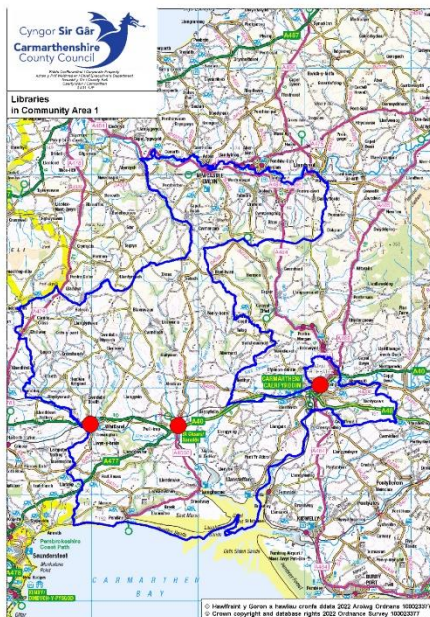
MSOA 027 – Llanboidy, Llansteffan, Trefgordd Lacharn, Sanclêr a Hendy-gwyn ar Dâf

Fel y gwelir o'r tabl, MSOA 007 sydd â'r cyfraddau uchaf ar gyfer cyflyrau cronig a gofnodwyd gan feddygon teulu, salwch cyfyngus hirdymor, cyflwr iechyd meddwl a gofnodwyd gan feddygon teulu, pwysau geni isel a Phlant 4-5 oed sy'n ordew. MSOA 008 sydd â'r gyfradd uchaf ar gyfer salwch cyfyngus hirdymor a marwolaeth gynamserol ac MSOA 027 sydd â'r gyfradd uchaf ar gyfer achosion o ganser.

MALIC 2019 Parthau Iechyd	MSOA 003	MSOA 007	MSOA 008	MSOA 027
Cyflwr cronig a gofnodwyd gan feddygon teulu (cyfradd fesul 100)	12.9	14.6	13.4	12.9
Salwch cyfyngus hirdymor (cyfradd fesul 100)	21.6	21.8	21.8	20.3
Marwolaethau cynamserol (cyfradd fesul 100,000)	286.3	387.6	471.3	331.8
Cyflwr iechyd meddwl a gofnodwyd gan feddygon teulu (cyfradd fesul 100)	19	25.3	23.8	18.6
Mynychder canser (cyfradd fesul 100,000)	573	597.9	579.6	621
Pwysau geni isel (genedigaethau byw sengl llai na 2.5kg) (%)	4.9	6	4.7	4.7
Plant 4-5 oed sy'n ordew (%)	7.5	11.7	11.4	10.4

Mae'r ffont coch yn dangos y ffigurau uchaf fesul categori.

Llesiant Cymunedol

Yn Ardal Gymunedol 1 mae 3 llyfrgell a 13 o barciau a meysydd chwarae. Maent wedi'u dosbarthu ar draws yr ardaloedd â'r poblogaethau uchaf.

	AG1	Sir Gâr
Parciau	13	139
Llyfrgelloedd	3	16

Ffynhonnell: CSG

Mae nifer y parciau a meysydd chwarae yr ail isaf yn Sir Gaerfyrddin. Mae nifer y llyfrgelloedd yn debyg i'r hyn sydd ar draws y sir.

Ymatebion i'r Arolwg ar gyfer Ardal Gymunedol 1

Pan ofynnwyd pa dri pheth sy'n cael eu gwerthfawrogi fwyaf am eu hamgylchedd leol, cawsom 120 o ymatebion, yr ymatebion uchaf oedd:

Mynediad at fyd natur a mannau gwyrdd	71% (85)
Aer glân	44% (53)
Bywyd gwyllt	41% (49)

Pan ofynnwyd pa dri pheth sy'n cael eu gwerthfawrogi fwyaf am y gymuned yr oeddent yn byw ynddi, cawsom 120 o ymatebion, yr ymatebion uchaf oedd:

Teimlo'n ddiogel yn fy nghymuned	65% (78)
Teimlo'n ddiogel yn fy nghartref	62% (74)
Pobl yn fy ardal leol yn trin ei gilydd gyda pharch	53% (63)

Ffynhonnell: Arolwg Llesiant Rhanbarthol 2021

Diogelwch

Cofnodwyd **2,003** o achosion o droseddau yn yr Ardal Gymunedol hon yn ystod 2020/21 gydag 805 (40%) o'r rhain yn drais yn erbyn yr unigolyn, wedi'u dilyn gan 236 o droseddau yn erbyn y drefn gyhoeddus a 207 o achosion o losgi bwriadol a difrod troseddol.

Digwyddodd 16% o'r troseddau a ddarparwyd gan HDP yn Sir Gaerfyrddin yn 2020-21 yn ardal gymunedol 1. Trais yn Erbyn yr Unigolyn oedd mwyafrif y troseddau hyn, gan gyfrif am 40% o'r troseddau a gofnodwyd.

Ffynhonnell: Niferoedd Troseddau 2020-21 Heddlu Dyfed Powys

Ymatebion i'r Arolwg ar gyfer Ardal Gymunedol 1

Pan ofynnwyd pa dri pheth sy'n cael eu gwerthfawrogi fwyaf am fyw mewn cymdeithas sy'n ymdrechu i fod yn gyfartal i bawb, cawsom 118 o ymatebion, a'r ymatebion uchaf oedd:

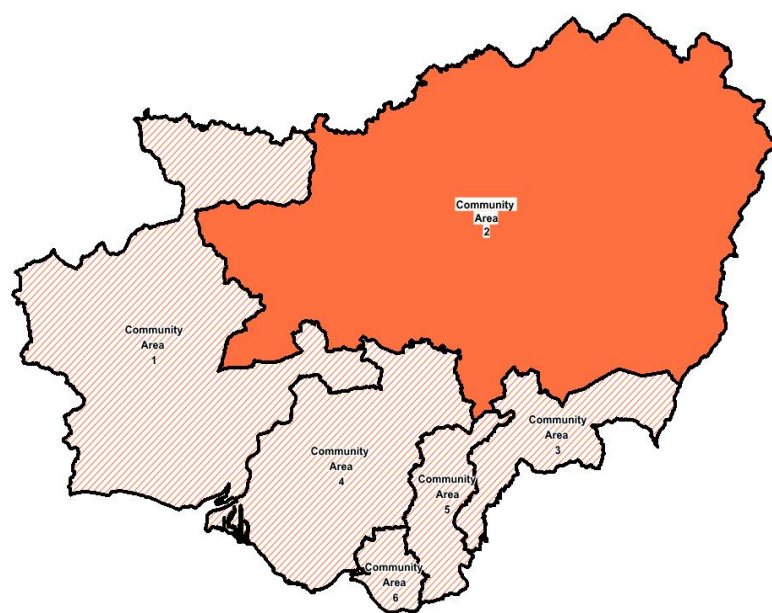
Cael fy nerbyn am bwy ydw i	47% (56)
Nid yw'r hyn yr wyf yn dewis ei wneud yn cael ei bennu gan fy oedran, rhyw, rhywedd, hil, cefndir, cred ac a ydw i'n anabl ai peidio	47% (55)
Byw mewn cymuned lle nad wyf yn teimlo'n annigol oherwydd fy oedran, rhyw, rhywedd, hil, cefndir, cred neu anabledd/diffyg anabledd	46% (54)

Pan ofynnwyd pa dri pheth sy'n cael eu gwerthfawrogi fwyaf ar gyfer cymuned lewyrchus, cawsom 120 o ymatebion, yr ymatebion uchaf oedd:

Rhwydwaith trafndiaeth dda sy'n cyrraedd anghenion gwledig a threfol	52% (62)
Incwm cyson	48% (57)
Cyfleoedd tai fforddiadwy	36% (43)
Economi fwy gwyrdd a Thai fforddiadwy	36% (43)

Ffynhonnell: Arolwg Llesiant Rhanbarthol 2021

ARDAL GYMUNEDOL 2

Cyflwynwyd Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol ym mis Ebrill 2016 gyda'r bwriad o greu'r Gymru a garem yn awr ac yn y dyfodol. O fewn y Ddeddf hon, crëwyd Byrddau Gwasanaethau Cyhoeddus (BGCau) i annog cydgynhyrchu a gweithio cydgysylltiedig gan gyrff cyhoeddus, i wella llesiant cymdeithasol, economaidd, amgylcheddol a diwylliannol yn eu hardal.

Mae'r proffil ardal gymunedol hwn yn manylu ar y wybodaeth sydd gennym am Ardal Gymunedol 2. Mae hefyd yn dadansoddi'r blaenoriaethau y teimlai preswylwyr oedd yn bwysig o'n hymgysylltiad â phreswylwyr Sir Gaerfyrddin yn y cyfnod cyn creu'r Asesiad Llesiant Lleol.

Penawdau Allweddol:

- Mae cyfraddau tlodi yn amrywio'n sylweddol ar draws yr ardal.
- Mae prisiau tai yn uwch na'r cyfartaledd sirol a chenedlaethol.
- Y sector manwerthu yw'r cyflogwr mwyaf.
- Mae canran y cartrefi heb wres canolog yn uchel mewn rhai wardiau.

Derbyniwyd cyfanswm o 132 o ymatebion ar gyfer Ardal Gymunedol 2 yn cynnwys y grwpiau oedran canlynol:

O dan 16 (dim ymatebion)	55-64 oed (36 o ymatebion)
17-24 oed (2 o ymatebion)	65-74 oed (22 o ymatebion)
25-34 oed (12 o ymatebion)	75-84 oed (8 o ymatebion)
35-44 oed (25 o ymatebion)	86+ oed (5 o ymatebion)
45-54 oed (22 o ymatebion)	Gwell peidio â dweud (dim ymatebion)

Mae gan Ardal Gymunedol 2 boblogaeth o 33,840 o breswylwyr. Mae'r ardaloedd yn cynnwys 5 ardal ddaearyddol MSOA sy'n cwmpasu'r ardaloedd isod.

Abergwili	Llanegwad
Gorllewin Tref Caerfyrddin	Llanfihangel Aberbythych
Cilycwm	Llanfihangel-ar-Arth
Cynwyl Elfed	Llangadog
Cynwyl Gaeo	Llanybydder
Llandeilo	Maenordeilo a Salem
Llanymddyfri	

Poblogaeth

Yn ôl data CACI Paycheck mae 14,406 o aelwydydd¹ yn *Ardal Gymunedol 2*. Mae amcangyfrif Poblogaeth Canol Blwyddyn 2020 yn nodi bod 33,840 o breswylwyr² yn byw yn Ardal Gymunedol 2.

Ffynhonnell: 1- CACI Paycheck 2020 2-ONS MYE 2020

Ar draws Sir Gaerfyrddin mae 1.9% o breswylwyr yn nodi eu bod heb fod yn wyn, yn Ardal Gymunedol 2 mae hyn yn is na chyfartaledd y sir ar 1.7%. Mae'r ddau ffigwr yn is na ffigwr Cymru o 4.4%.

Wrth ystyried ble y ganed preswylwyr Ardal Gymunedol 2 cafodd 67% eu geni yng Nghymru a 4.4% y tu allan i'r DU. Mae'r gweddill yn cynnwys y rhai a aned mewn gwledydd eraill yn y DU.

Ffynhonnell: Cyfrifiad 2011

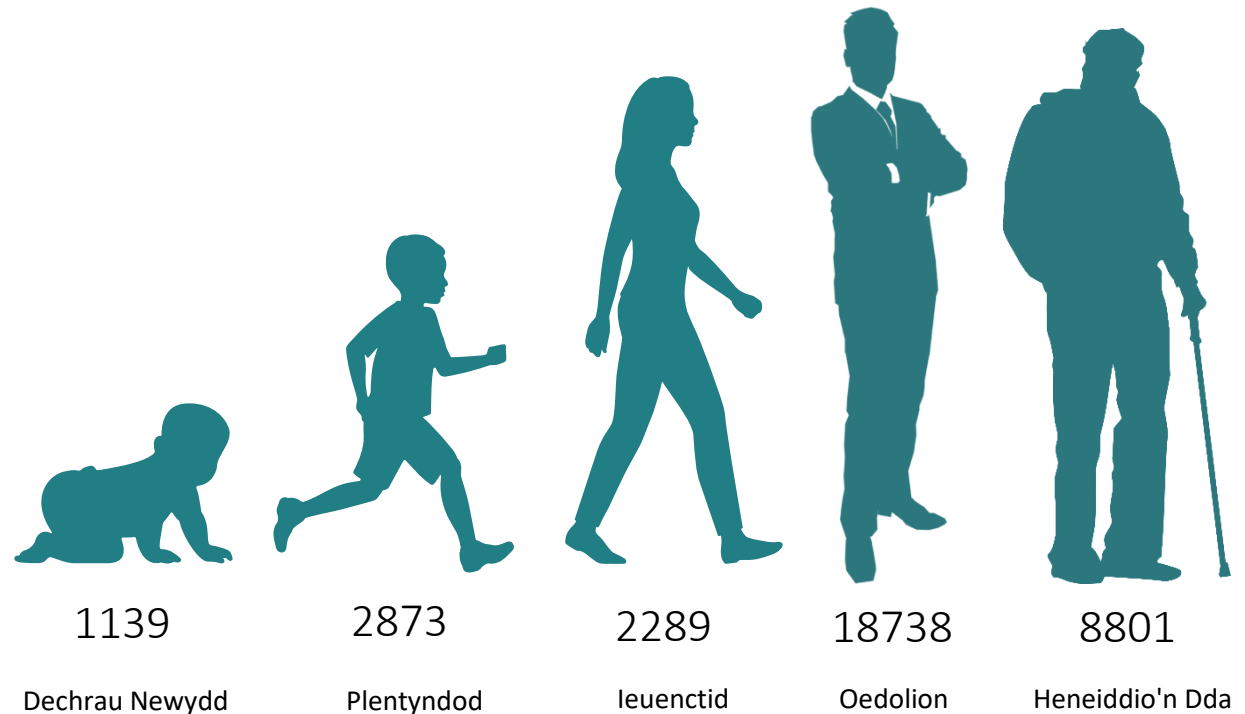
Dyweddodd 22% o breswylwyr Ardal Gymunedol 2 fod ganddynt anabledd neu salwch sy'n cyfyngu ar fywyd yng Nghyfrifiad 2011. Yn is na'r cyfartaledd o 24% ar draws Sir Gaerfyrddin ac ychydig yn is na'r cyfartaledd cenedlaethol o 23%.

Ffynhonnell: Cyfrifiad 2011

Cyfansoddiad aelwydydd:

Cyfanswm yr Aelwydydd	13,999	
Pob aelwyd gyda phlant dibynnol	3,717	26.6%
Pob aelwyd 65+ oed	3,634	26.0%
Maint Aelwyd ar gyfartaledd (pobl)	2.4	

Ffynhonnell: Cyfrifiad 2011

Amcangyfrifon Poblogaeth Canol Blwyddyn 2020.

Tai

Yn Ardal Gymunedol 2, **£201,199** yw pris cyfartalog tŷ. Mae hyn yn uwch na'r cyfartaledd ar draws y sir a Chymru, £185,431 a £183,129 yn y drefn honno.

Ffynhonnell: SYG Mawrth 2021

Ledled Cymru a Sir Gaerfyrddin, 2.3% yw canran y cartrefi heb wres canolog. Yn Ardal Gymunedol 2 mae hyn yn uwch, gyda chyfartaledd o 4%. Yr ardal lle mae hyn yn fwyaf cyffredin yw wardiau Llanymddyfri, Llandeilo a Chilycwm ar 5.2%

Ffynhonnell: Cyfrifiad 2011

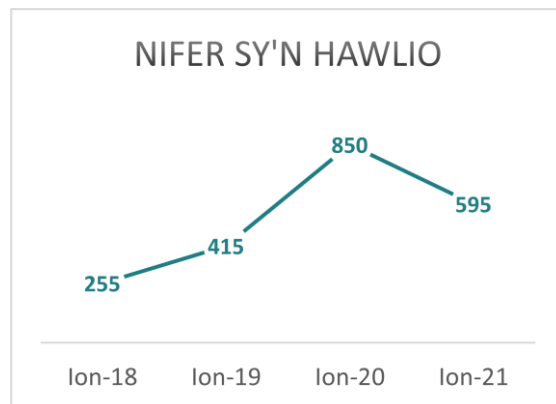
Economi

Mae **30%** o aelwydydd yr ardal gymunedol hon yn cael eu dosbarthu fel rhai **'sy'n byw mewn tldi'**¹ yn amrywio o 23.2% ym Maenordeilo i 36% yn Llanybydder. Mae'r cyfartaledd ar gyfer Ardal Gymunedol 2 yn is na chyfartaledd Sir Gaerfyrddin o 33.8% a chyfartaledd Cymru o 32.9%.

Yr incwm canolrifol yn *Ardal Gymunedol 2* yw **£31,455**.

Cyfrif Hawlwyr

Cododd nifer y bobl sy'n hawlio Lwfans Ceisio Gwaith yn ôl y disgwyl yn 2020, sydd bellach yn syrthio yn ôl i lefelau cyn-bandemig.

Ffynhonnell: SYG

Mae mwyafrif preswylwyr Ardal Gymunedol 2 yn economaidd weithgar.¹ Mae data diweddaraf yr Awdurdod Lleol yn dangos bod hyn yn llai na'r ffigurau ar gyfer Sir Gaerfyrddin (71.8%) a Chymru gyfan (76%).²

Economaidd Weithgar	16,371	67.1%
Economaidd Anweithgar	8,023	32.9%

Ffynhonnell: 1 - Cyfrifiad 2011. 2 - Arolwa Blwyddol o'r Boblogaeth SYG

Cyfanwerthu a manwerthu yw'r sector cyflogaeth mwyaf yn Ardal Gymunedol 2, mae hyn yn adleisio'r darlun ar draws Sir Gaerfyrddin a Chymru. Mae'r pum maes cyflogaeth uchaf yn y diwydiannau canlynol:

Cyfanwerthu a Manwerthu	15%
Gwaith Dynol, Iechyd a Chymdeithasol	14%
Addysg	11%
Amaethyddiaeth, Coedwigaeth a Physgota	10%
Adeiladu	9%

Ffynhonnell: Cyfrifiad 2011

Dim Cymwysterau: Nid oes gan ychydig dan chwarter (24%) o breswylwyr 16 oed a throsodd unrhyw gymwysterau. (Sir Gaerfyrddin 26.8% / Cymru 25.9%)¹. Mae hyn yn cynnwys y boblogaeth wedi ymddeol, a chanran y boblogaeth oedran gweithio yn Sir Gaerfyrddin heb unrhyw gymwysterau yw 17.46%.²

Ffynhonnell: 1-Census 2011 2-MALIC 2014

Cymraeg

Mae cyfraddau siarad Cymraeg ar draws Ardal Gymunedol 2 yn debyg i'r rhai ar draws y sir. Mae hyn yn sylweddol uwch na'r cyfartaledd cenedlaethol o 18.7%.

Sgiliau Iaith Gymraeg:

	AG 2		Sir Gâr	
Gallu siarad Cymraeg	16,103	49.6%	78,048	43.9
Dim sgiliau yn y Gymraeg	12,480	38.5%	74,355	41.9

Ffynhonnell: Cyfrifiad 2011

Ymatebion i'r Arolwg ar gyfer Ardal Gymunedol 2

Pan ofynnwyd beth yw'r tri pheth sy'n cael eu gwerthfawrogi fwyaf mewn perthynas â chymuned fywiog y Sir a'r Gymraeg yn ffynnu, cawsom 125 o ymatebion, yr ymatebion mwyaf oedd:

Bwyd a gynhyrchir yn lleol	59% (74)
Gallu defnyddio'r Gymraeg	52% (65)
Gwyliau/Digwyddiadau Lleol	43% (54)

Ffynhonnell: Arolwg Llesiant Rhanbarthol 2021

¹(Incwm aelwyd cyfartalog o 60% yn is nag incwm canolrifol Prydain Fawr o £33,278 @ 2020)

²(Incwm aelwyd gros o bob ffynhonnell gan gynnwys enillion, budd-daliadau a buddsoddiadau)

Iechyd

Mae Ardal Gynnyrch Ehangach Haen Ganol (MSOA) yn ardal ddaearyddol a all amrywio o ran maint oherwydd y bwriad yw bod ganddi tua'r un faint o bobl - ar gyfartaledd 7500 o drigolion neu 4000 o aelwydydd.

Mae'r tabl isod yn dangos y cyfraddau ar gyfer y parthau iechyd ar lefel MSOA ar gyfer Ardal Gymunedol 2. Mae'r ardal hon yn cynnwys y daearyddiaethau isod:

MSOA 001 – Llanfihangel-ar-arth a Llanybydder

MSOA 002 – Cynwyl Gaeo, Cilycwm a Llanymdyfri

MSOA 004 – Llandeilo, Llangadog a Maenordeilo a Salem

MSOA 005 – Abergwili, Llanegwad, Llanfihangel Aberbythych

MSOA 006 - Gorllewin Tref Caerfyrddin a Chynwyl Elfed

Fel y gwelir o'r tabl, MSOA 001 sydd â'r cyfraddau uchaf ar gyfer cyflyrau cronig a gofnodwyd gan feddygon teulu, salwch hirdymor cyfyngol, a marwolaeth gynamserol. MSOA 004 sydd â'r gyfradd uchaf ar gyfer achosion o ganser a phlant 4-5 oed sy'n ordew ac MSOA 006 sydd â'r gyfradd uchaf ar gyfer cyflwr iechyd meddwl a gofnodwyd gan feddygon teulu a phwysau geni isel.

Meysydd Iechyd MALIC 2019	MSOA 001	MSOA 002	MSOA 004	MSOA 005	MSOA 006
Cyflwr cronig a gofnodwyd gan feddygon teulu (cyfradd fesul 100)	13.4	11.3	11.7	11.2	13.1
Salwch hirdymor cyfyngol (cyfradd fesul 100)	21.3	20.1	19.5	19	20.3
Marwolaeth gynamserol (cyfradd fesul 100,000)	333.9	323.7	285.2	289.2	318
Cyflwr iechyd meddwl a gofnodir gan feddygon teulu (cyfradd fesul 100)	19.1	16.8	16.1	16.1	20.9
Achosion o ganser (cyfradd fesul 100,000)	506	560.7	592.4	584	556.5
Pwysau geni isel (genedigaethau sengl byw llai na 2.5kg) (%)	5.4	5	5	3.5	5.7
Plant 4-5 oed sy'n ordew (%)	11.3	11.1	12.4	10.5	11.3

Mae'r ffont coch yn dangos y ffigurau uchaf fesul categori.

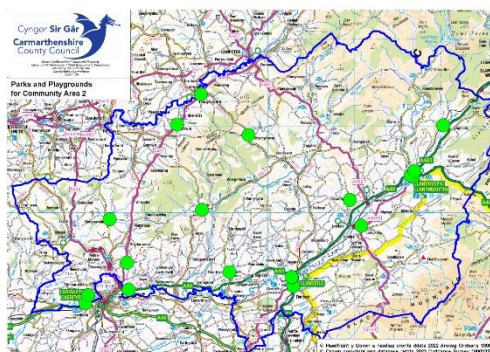
Llesiant Cymunedol

Yn Ardal Gymunedol 2 mae 2 lyfrgell a 18 o barciau a meysydd chwarae. Maent wedi'u dosbarthu ar draws yr ardaloedd â'r poblogaethau uchaf.

	AG2	Sir Gâr
Parciau	18	139
Llyfrgelloedd	2	16

Ffynhonnell: CSG

Mae nifer y parciau a meysydd chwarae yn un o'r isaf yn Sir Gaerfyrddin. Mae nifer y llyfrgelloedd yn debyg i'r hyn sydd ar draws y sir.

Ymatebion i'r Arolwg ar gyfer Ardal Gymunedol 2

Pan ofynnwyd pa dri pheth sy'n cael eu gwerthfawrogi fwyaf am eu hamgylchedd leol, cawsom 132 o ymatebion, yr ymatebion uchaf oedd:

Mynediad at fyd natur a mannau gwyrdd	73% (97)
Aer glân	48% (63)
Tirwedd a Golygfeydd	47% (62)

Pan ofynnwyd pa dri pheth sy'n cael eu gwerthfawrogi fwyaf am y gymuned yr oeddent yn byw ynddi, cawsom 130 o ymatebion, yr ymatebion uchaf oedd:

Teimlo'n ddiogel yn fy nghymuned	63% (84)
Teimlo'n ddiogel yn fy nghartref	61% (79)
Pobl yn fy ardal leol yn trin ei gilydd gyda pharch	57% (74)

Ffynhonnell: Arolwg Llesiant Rhanbarthol 2021

Diogelwch

Cofnodwyd 1,262 o achosion o droseddau yn yr Ardal Gymunedol hon yn ystod 2020/21 gyda 601 (48%) o'r rhain yn drais yn erbyn yr unigolyn, wedi'u dilyn gan 143 o achosion o losgi bwriadol a difrod troseddol a 139 o achosion o Ddwyn.

Ffynhonnell: Niferoedd Troseddau 2020-21 Heddlu Dyfed Powys

Digwyddodd 10% o'r troseddau a ddarparwyd gan HDP yn Sir Gaerfyrddin yn 2020-21 yn ardal gymunedol 2. Trais yn Erbyn yr Unigolyn oedd mwyaf y troseddau hyn, gan gyfrif am 48% o'r troseddau a gofnodwyd.

Ffynhonnell: Niferoedd Troseddau 2020-21 Heddlu Dyfed Powys

Ymatebion i'r Arolwg ar gyfer Ardal Gymunedol 2

Pan ofynnwyd pa dri pheth sy'n cael eu gwerthfawrogi fwyaf am fyw mewn cymdeithas sy'n ymdrechu i fod yn gyfartal i bawb, cawsom 130 o ymatebion, a'r ymatebion uchaf oedd:

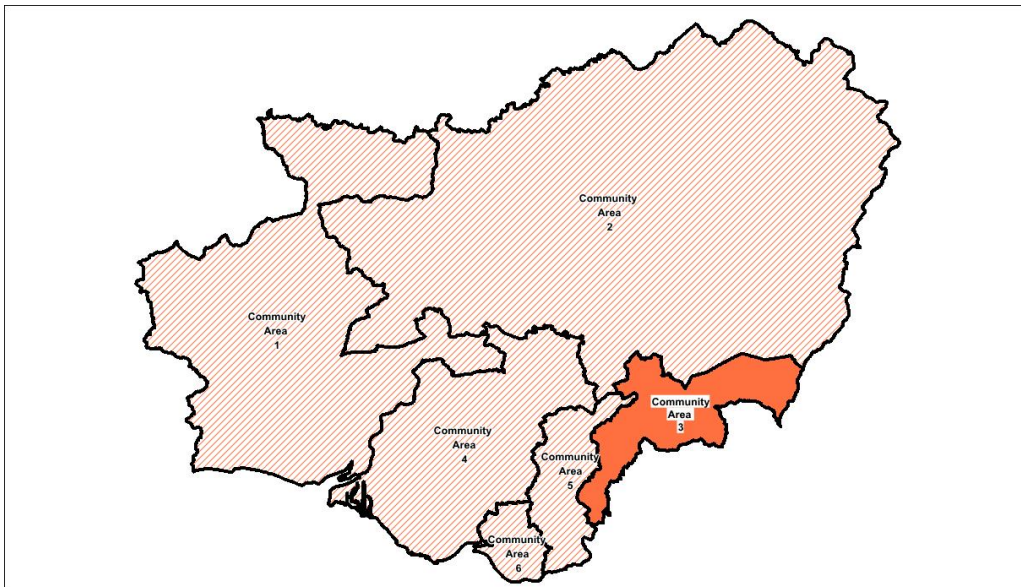
Cael fy nerbyn am bwy ydw i	45% (59)
Byw mewn cymuned lle nad wyf yn teimlo'n annigol oherwydd fy oedran, rhyw, rhywedd, hil, cefndir, cred neu anabledd/diffyg anabledd	43% (56)
Gallu mynegi fy hun yn rhydd	39% (51)

Pan ofynnwyd pa dri pheth sy'n cael eu gwerthfawrogi fwyaf ar gyfer cymuned lewyrchus, cawsom 133 o ymatebion, yr ymatebion uchaf oedd:

Rhwydwaith trafndiaeth dda sy'n cyrraedd anghenion gwledig a threfol	47% (63)
Incwm cyson	45% (60)
Cyfleoedd tai fforddiadwy	43% (57)

Ffynhonnell: Arolwg Llesiant Rhanbarthol 2021

ARDAL GYMUNEDOL 3

Cyflwynwyd Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol ym mis Ebrill 2016 gyda'r bwriad o greu'r Gymru a garem yn awr ac yn y dyfodol. O fewn y Ddeddf hon, crëwyd Byrddau Gwasanaethau Cyhoeddus (BGCau) i annog cydgynhyrchu a gweithio cydgysylltiedig gan gyrff cyhoeddus, i wella llesiant cymdeithasol, economaidd, amgylcheddol a diwylliannol yn eu hardal.

Mae'r proffil ardal gymunedol hwn yn manylu ar y wybodaeth sydd gennym am Ardal Gymunedol 3. Mae hefyd yn dadansoddi'r blaenoriaethau y teimlai preswylwyr oedd yn bwysig o'n hymgysylltiad â phreswylwyr Sir Gaerfyrddin yn y cyfnod cyn creu'r Asesiad Llesiant Lleol.

Penawdau Allweddol:

- Mae lefelau tlodi yn uchel.
- Mae prisiau tai yn is na'r cyfartaledd sirol a chenedlaethol.
- Y sector manwerthu yw'r cyflogwr mwyaf.
- Mynediad at fyd natur a mannau gwyrdd oedd yr ased gwerth uchaf yn yr ardal.

Derbyniwyd cyfanswm o 74 o ymatebion ar gyfer Ardal Gymunedol 3 yn cynnwys y grwpiau oedran canlynol:

O dan 16 (dim ymatebion)	55-64 oed (20 o ymatebion)
17-24 oed (3 o ymatebion)	65-74 oed (10 o ymatebion)
25-34 oed (2 o ymatebion)	75-84 oed (7 o ymatebion)
35-44 oed (8 o ymatebion)	86+ oed (6 o ymatebion)
45-54 oed (14 o ymatebion)	Gwell peidio â dweud (4 o ymatebion)

Mae gan Ardal Gymunedol 3 boblogaeth o 30,108 o breswylwyr. Mae'r ardaloedd yn cynnwys 4 ardal ddaearyddol MSOA sy'n cwmpasu'r ardaloedd isod.

Rhydaman	Llandybïe
Y Betws	Pontaman
Y Garnant	Cwarter Bach
Glanaman	Saron
Yr Hendy	Tycroes

Poblogaeth

Yn ôl data CACI Paycheck mae 13,096 o aelwydydd¹ yn *Ardal Gymunedol 3*. Mae amcangyfrif Poblogaeth Canol Blwyddyn 2020 yn nodi bod 30,108 o breswylwyr² yn byw yn Ardal Gymunedol 3.

Ffynhonnell: 1- CACI Paycheck 2020 2-ONS MYE 2020

Ar draws Sir Gaerfyrddin mae 1.9% o breswylwyr yn nodi eu bod heb fod yn wyn, yn Ardal Gymunedol 3 mae hyn yn is na chyfartaledd y sir ar 1.5%. Mae'r ddau ffigwr yn is na ffigwr Cymru o 4.4%.

Wrth ystyried ble y ganed preswylwyr Ardal Gymunedol 3 cafodd 80% eu geni yng Nghymru a 2.6% y tu allan i'r DU. Mae'r gweddill yn cynnwys y rhai a aned mewn gwledydd eraill yn y DU.

Ffynhonnell: Cyfrifiad 2011

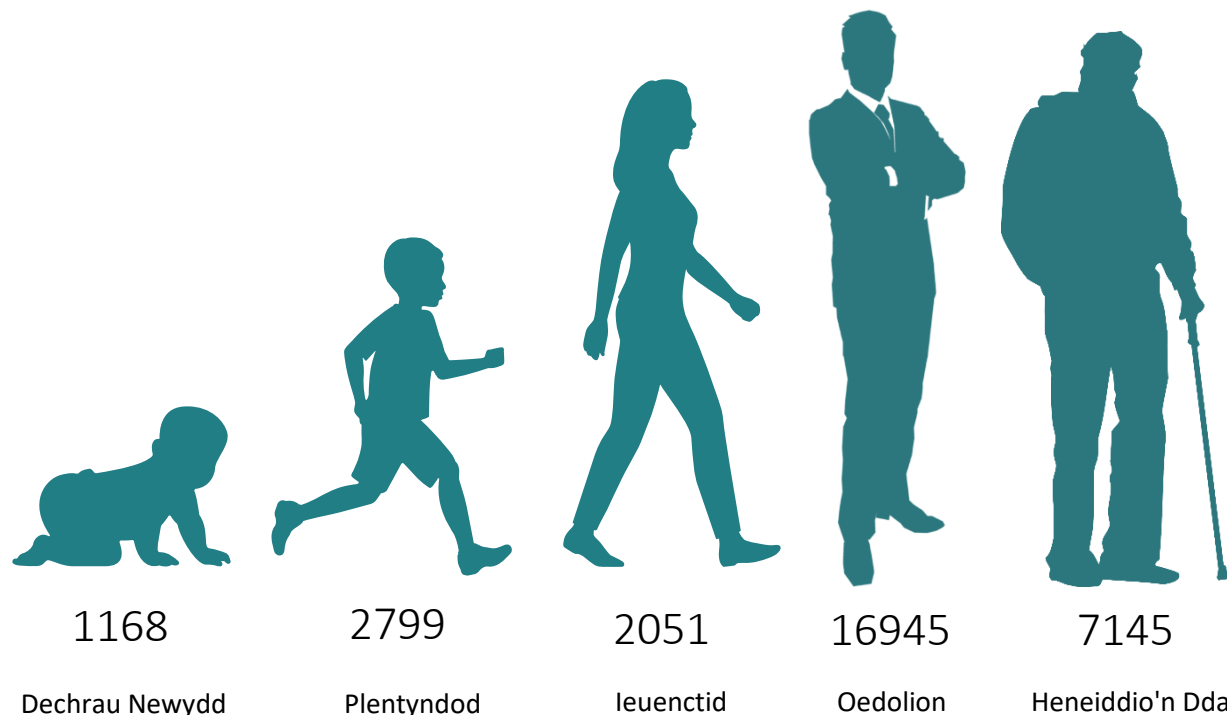
Dywedodd 27% o breswylwyr Ardal Gymunedol 3 fod ganddynt anabledd neu salwch sy'n cyfyngu ar fywyd yng Nghyfrifiad 2011. Yn uwch na'r cyfartaledd o 24% ar draws Sir Gaerfyrddin a'r cyfartaledd cenedlaethol o 23%.

Ffynhonnell: Cyfrifiad 2011

Cyfansoddiad aelwydydd:

Cyfanswm yr Aelwydydd	12,349	
Pob aelwyd gyda phlant dibynnol	3,534	28.6%
Pob aelwyd 65+ oed	3,020	24.5%
Maint Aelwyd ar gyfartaledd (pobl)	2.4	

Ffynhonnell: Cyfrifiad 2011

Amcangyfrifon Poblogaeth Canol Blwyddyn 2020.

Tai

Yn Ardal Gymunedol 3, **£142,113** yw pris cyfartalog tŷ. Mae hyn yn is na'r cyfartaledd ar draws y sir a Chymru, £185,431 a £183,129 yn y drefn honno.

Ffynhonnell: SYG Mawrth 2021

Ledled Cymru a Sir Gaerfyrddin, 2.3% yw canran y cartrefi heb wres canolog. Yn Ardal Gymunedol 3 mae hyn yn is, gyda chyfartaledd o 1.9%. Yr ardal lle mae hyn yn fwyaf cyffredin yw ward Yr Hendy (1.8%).

Ffynhonnell: Cyfrifiad 2011

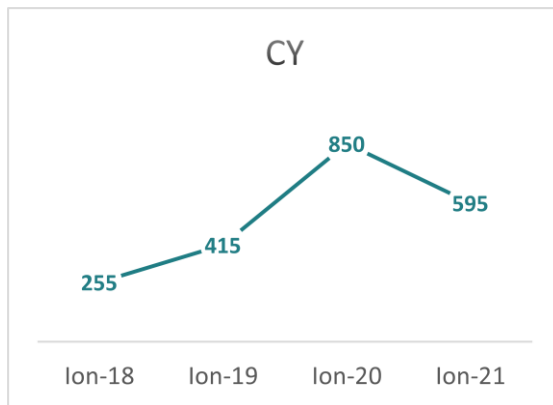
Economi

Mae **34%** o aelwydydd yr ardal gymunedol hon yn cael eu dosbarthu fel rhai **'sy'n byw mewn tldi'**¹ yn amrywio o 29% yn Nhyncroes i 42.4% yn Rhydaman. Mae hyn yn uwch na chyfartaledd Sir Gaerfyrddin o 33.8% a'r un peth â chyfartaledd Cymru o 32.9%.

Yr incwm canolrifol yn *Ardal Gymunedol* 3 yw **£23,989**.

Cyfrif Hawlwyr

Cododd nifer y bobl sy'n hawlio Lwfans Ceisio Gwaith yn ôl y disgwyl yn 2020, sydd bellach yn syrthio yn ôl i lefelau cyn-bandemig.

Ffynhonnell: SYG

¹(Incwm aelwyd cyfartalog o 60% yn is nag incwm canolrifol Prydain Fawr o £33,278 @ 2020)

²(Incwm aelwyd gros o bob ffynhonnell gan gynnwys enillion, budd-daliadau a buddsoddiadau)

Mae mwyafrif preswylwyr Ardal Gymunedol 3 yn economaidd weithgar.¹ Mae data diweddaraf yr Awdurdod Lleol yn dangos bod hyn yn llai na'r ffigurau ar gyfer Sir Gaerfyrddin (71.8%) a Chymru gyfan (76%).²

Economaidd Weithgar	13,172	66.6%
Economaidd Anweithgar	7,553	36.4%

Cyfanwerthu a manwerthu yw'r sector cyflogaeth mwyaf yn Ardal Gymunedol 3, mae hyn yn adleisio'r darlun ar draws Sir Gaerfyrddin a Chymru. Mae'r pum maes cyflogaeth uchaf yn y diwydiannau canlynol:

Cyfanwerthu a Manwerthu	16%
Gwaith Dynol, Iechyd a Chymdeithasol	15%
Addysg	11%
Gweinyddiaeth Gyhoeddus ac Amddiffyn	11%
Gweithgynhyrchu	10%

Ffynhonnell: Cyfrifiad 2011

Dim Cymwysterau: Nid oes gan ychydig dros chwarter (26.7%) o breswylwyr 16 oed a throsodd unrhyw gymwysterau. (Sir Gaerfyrddin 26.8% / Cymru 25.9%)¹. Mae hyn yn cynnwys y boblogaeth wedi ymddeol, a chanran y boblogaeth oedran gweithio yn Sir Gaerfyrddin heb unrhyw gymwysterau yw 17.46%.²

Ffynhonnell: 1-Census 2011 2-MALIC 2014

Cymraeg

Mae cyfraddau siarad Cymraeg ar draws Ardal Gymunedol 3 yn debyg i'r rhai ar draws y sir. Mae hyn yn sylweddol uwch na'r cyfartaledd cenedlaethol o 18.7%.

Sgiliau Iaith Gymraeg:

	AG 3		Sir Gâr	
Gallu siarad Cymraeg	15,174	54.5%	78,048	43.9
Dim sgiliau yn y Gymraeg	8,630	42.9%	74,355	31.0

Ffynhonnell: Cyfrifiad 2011

Ymatebion i'r Arolwg ar gyfer Ardal Gymunedol 3

Pan ofynnwyd beth yw'r tri pheth sy'n cael eu gwerthfawrogi fwyaf mewn perthynas â chymuned fywiog y Sir a'r Gymraeg yn ffynnu, cawsom 68 o ymatebion, yr ymatebion mwyaf oedd:

Treftadaeth/hanes	51% (35)
Bwyd a gynhyrchir yn lleol	50% (34)
Gwyliau/digwyddiadau lleol	41% (28)

Iechyd

Mae Ardal Cynnyrch Ehangach Haen Ganol ([MSOA](#)) yn ardal ddaearyddol sy'n gallu amrywio o ran maint oherwydd y bwriedir iddynt fod â thua'r un faint o bobl – ar gyfartaledd 7500 o drigolion neu 4000 o aelwydydd.

Mae'r tabl isod yn dangos y cyfraddau ar gyfer y meysydd iechyd ar lefel MSOA ar gyfer Ardal Gymunedol 3. Mae'r ardal hon yn cynnwys y daearyddiaethau isod:

MSOA 010 – Garnant, Glanamau a Cwarter Bach

MSOA 011 – Llandybie a Saron

MSOA 013 – Rhydaman, Betws a Phontaman

MSOA 017 – Hendy a Tŷ-croes

Fel y gwelir o'r tabl, MSOA 010 sydd â'r cyfraddau uchaf ar gyfer cyflyrau cronig a gofnodwyd gan feddygon teulu, salwch hirdymor cyfyngol, achosion o ganser a phwysau geni isel. MSOA 013 sydd â'r gyfradd uchaf ar gyfer marwolaeth gynamserol a chyflwr iechyd meddwl a gofnodwyd gan feddygon teulu ac MSOA 017 sydd â'r gyfradd uchaf ar gyfer plant 4-5 oed sy'n ordew.

Meysydd Iechyd MALIC 2019	MSOA 010	MSOA 011	MSOA 013	MSOA 017
Cyflwr cronig a gofnodwyd gan feddygon teulu (cyfradd fesul 100)	14.9	14	13.6	13.2
Salwch hirdymor cyfyngol (cyfradd fesul 100)	28.3	24.6	25.6	22.5
Marwolaeth gynamserol (cyfradd fesul 100,000)	403.8	401.4	409.5	333
Cyflwr iechyd meddwl a gofnodir gan feddygon teulu (cyfradd fesul 100)	18.6	20.3	20.8	19
Achosion o ganser (cyfradd fesul 100,000)	681.7	587.7	624.6	564.2
Pwysau geni isel (genedigaethau sengl byw llai na 2.5kg) (%)	6.7	4.8	5	4.9
Plant 4-5 oed sy'n ordew (%)	14	11.6	12	14.5

Mae ffont coch yn dangos y ffigurau uchaf fesul categori.

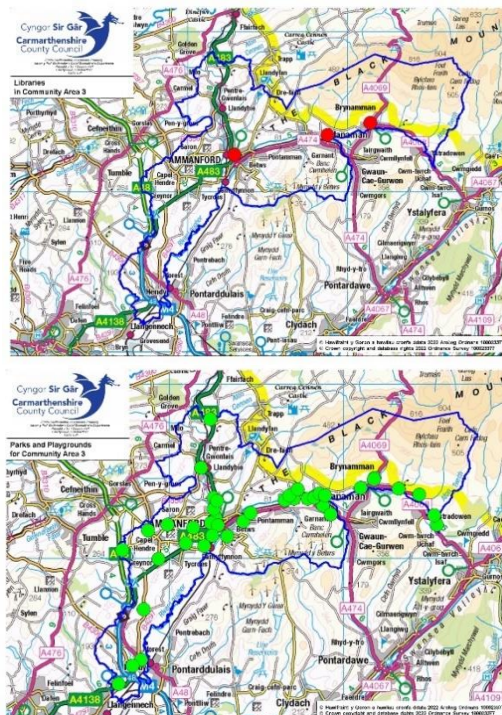
Llesiant Cymunedol

Yn Ardal Gymunedol 3 mae 3 llyfrgell a 40 o barciau a meysydd chwarae. Maent wedi'u dosbarthu ar draws yr ardaloedd â'r poblogaethau uchaf.

	AG3	Sir Gâr
Parciau	40	139
Llyfrgelloedd	3	16

Ffynhonnell: CSG

Mae nifer y parciau a meysydd chwarae yr uchaf yn Sir Gaerfyrddin. Mae nifer y llyfrgelloedd yn debyg i'r hyn sydd ar draws y sir.

Ymatebion i'r Arolwg ar gyfer Ardal Gymunedol 3

Pan ofynnwyd pa dri pheth sy'n cael eu gwerthfawrogi fwyaf am eu hamgylchedd leol, cawsom 72 o ymatebion, yr ymatebion uchaf oedd:

Mynediad at fyf natur a mannau gwyrdd	75% (54)
Tirwedd a Golygfeydd	50% (36)
Aer Glân	46% (33)

Pan ofynnwyd pa dri pheth sy'n cael eu gwerthfawrogi fwyaf am y gymuned yr oeddent yn byw ynddi, cawsom 71 o ymatebion, yr ymatebion uchaf oedd:

Pobl yn fy ardal leol yn trin ei gilydd gyda pharch	76% (54)
Teimlo'n ddiogel yn fy nghartref	69% (49)
Teimlo'n ddiogel yn fy nghymuned	58% (41)

Ffynhonnell: Arolwg Llesiant Rhanbarthol 2021

Diogelwch

Cofnodwyd **1,799** o achosion o droseddau yn yr Ardal Gymunedol hon yn ystod 2020/21 gydag 829 (46%) o'r rhain yn drais yn erbyn yr unigolyn, wedi'u dilyn gan 217 o achosion o losgi bwriadol a difrod troseddol a 188 o droseddau yn erbyn y drefn gyhoeddus.

Digwyddodd 15% o'r troseddau a ddarparwyd gan HDP yn Sir Gaerfyrddin yn 2020-21 yn ardal gymunedol 3. Trais yn Erbyn yr Unigolyn oedd mwyafrif y troseddau hyn, gan gyfrif am 46% o'r troseddau a gofnodwyd.

Ffynhonnell: Niferoedd Troseddau 2020-21 Heddlu Dyfed Powys

Ymatebion i'r Arolwg ar gyfer Ardal Gymunedol 3

Pan ofynnwyd pa dri pheth sy'n cael eu gwerthfawrogi fwyaf am fyw mewn cymdeithas sy'n ymdrechu i fod yn gyfartal i bawb, cawsom 71 o ymatebion, a'r ymatebion uchaf oedd:

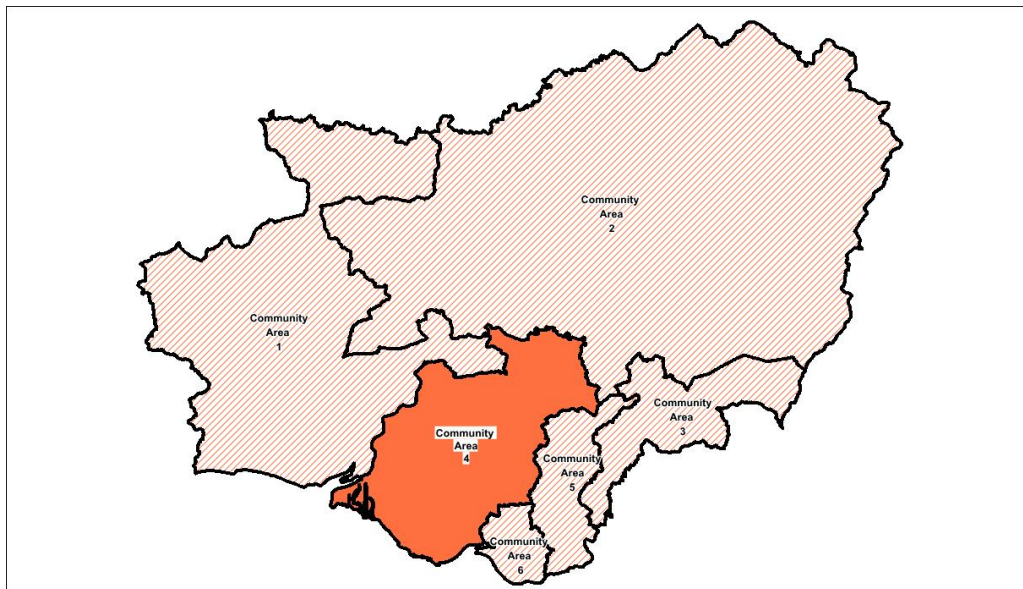
Nid yw'r hyn yr wyf yn dewis ei wneud yn cael ei bennu gan fy oedran, rhyw, rhywedd, hil, cefndir, cred ac a ydw i'n anabl ai peidio	45% (32)
Byw mewn cymuned lle nad wyf yn teimlo'n anniogel oherwydd fy oedran, rhyw, rhywedd, hil, cefndir, cred neu anabledd/diffyg anabledd	39% (28)
Gallu mynegi fy hun yn rhydd	37% (27)

Pan ofynnwyd pa dri pheth sy'n cael eu gwerthfawrogi fwyaf ar gyfer cymuned lewyrchus, cawsom 74 o ymatebion, yr ymatebion uchaf oedd:

Rhwydwaith trafnidiaeth dda sy'n cyrraedd anghenion gwledig a threfol	50% (37)
Incwm cyson	50% (37)
Cyfleoedd tai fforddiadwy	39% (29)
Cyflogaeth Sefydlog	32% (24)

Ffynhonnell: Arolwg Llesiant Rhanbarthol 2021

ARDAL GYMUNEDOL 4

Cyflwynwyd Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol ym mis Ebrill 2016 gyda'r bwriad o greu'r Gymru a garem yn awr ac yn y dyfodol. O fewn y Ddeddf hon, crëwyd Byrddau Gwasanaethau Cyhoeddus (BGCau) i annog cydgynhyrchu a gweithio cydgysylltiedig gan gyrff cyhoeddus, i wella llesiant cymdeithasol, economaidd, amgylcheddol a diwylliannol yn eu hardal.

Mae'r proffil ardal gymunedol hwn yn manylu ar y wybodaeth sydd gennym am Ardal Gymunedol 4. Mae hefyd yn dadansoddi'r blaenoriaethau y teimlai preswylwyr oedd yn bwysig o'n hymgysylltiad â phreswylwyr Sir Gaerfyrddin yn y cyfnod cyn creu'r Asesiad Llesiant Lleol.

Penawdau Allweddol:

- Mae lefelau tlodi yn amrywio'n fawr o fewn yr ardal.
- Mae prisiau tai yn is na'r cyfartaledd sirol a chenedlaethol.
- Y sector manwerthu yw'r cyflogwr mwyaf.
- Mae cyfradd y preswylwyr economaidd anweithgar yn yr ardal yn uwch na'r rhan fwyaf.

Derbyniwyd cyfanswm o 140 o ymatebion ar gyfer Ardal Gymunedol 4 yn cynnwys y grwpiau oedran canlynol:

O dan 16 (dim ymatebion)	55-64 oed (35 o ymatebion)
17-24 oed (1 ymateb)	65-74 oed (34 o ymatebion)
25-34 oed (3 o ymatebion)	75-84 oed (14 o ymatebion)
35-44 oed (18 o ymatebion)	86+ oed (7 o ymatebion)
45-54 oed (27 o ymatebion)	Gwell peidio â dweud (1 ymateb)

Mae gan Ardal Gymunedol 4 boblogaeth o 32,742 o breswylwyr. Mae'r ardaloedd yn cynnwys 4 ardal ddaearyddol MSOA sy'n cwmpasu'r ardaloedd isod.

Porth Tywyn

Llangyndebyrn

Y Glyn

Pen-bre

Gorslas

Pontyberem

Cydweli

Llanismel

Llanddarog

Trimsaran

Poblogaeth

Yn ôl data CACI Paycheck mae 13,153 o aelwydydd¹ yn *Ardal Gymunedol 4*. Mae amcangyfrif Poblogaeth Canol Blwyddyn 2020 yn nodi bod 32,742 o breswylwyr² yn byw yn Ardal Gymunedol 4.

Ffynhonnell: 1- CACI Paycheck 2020 2-ONS MYE 2020

Ar draws Sir Gaerfyrddin mae 1.9% o breswylwyr yn nodi eu bod heb fod yn wyn, yn Ardal Gymunedol 4 mae hyn yn is na chyfartaledd y sir ar 1%. Mae'r ddau ffigwr yn is na ffigwr Cymru o 4.4%.

Wrth ystyried ble y ganed preswylwyr Ardal Gymunedol 4 cafodd 77% eu geni yng Nghymru a 2.5% y tu allan i'r DU. Mae'r gweddill yn cynnwys y rhai a aned mewn gwledydd eraill yn y DU.

Ffynhonnell: Cyfrifiad 2011

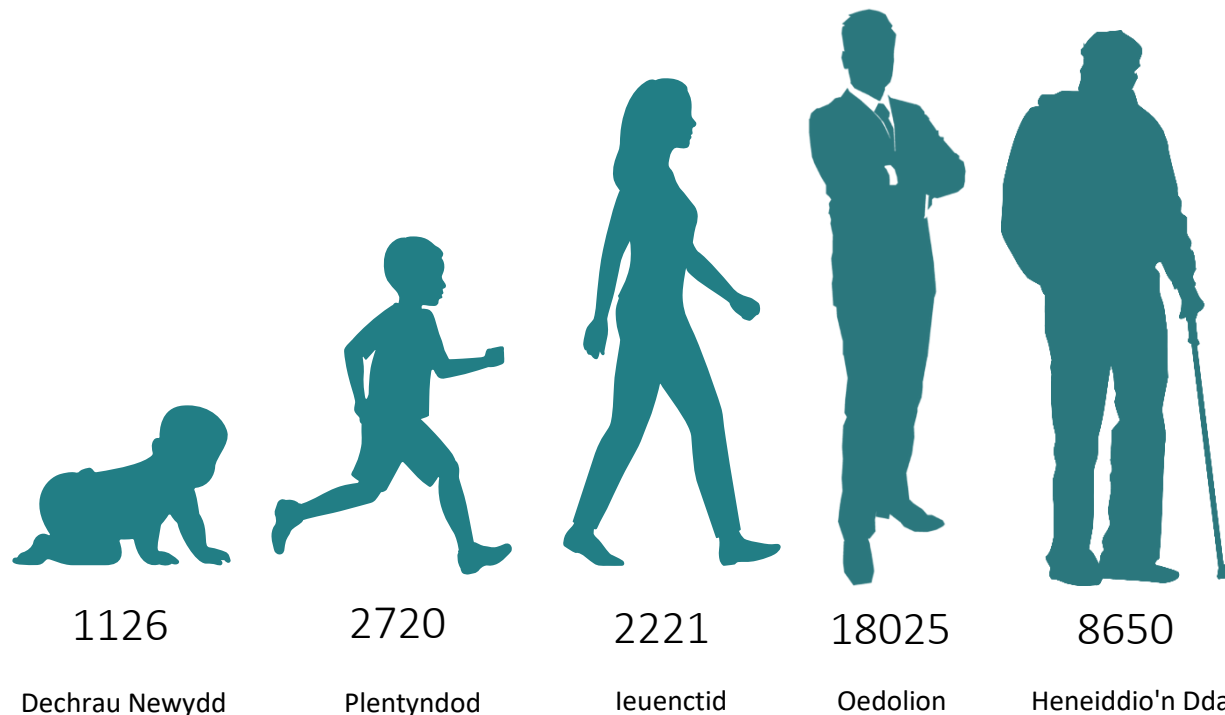
Dywedodd 27.9% o breswylwyr Ardal Gymunedol 4 fod ganddynt anabledd neu salwch sy'n cyfyngu ar fywyd yng Nghyfrifiad 2011. Yn uwch na'r cyfartaledd o 24% ar draws Sir Gaerfyrddin a'r cyfartaledd cenedlaethol o 23%.

Ffynhonnell: Cyfrifiad 2011

Cyfansoddiad aelwydydd:

Cyfanswm yr Aelwydydd	13,552	
Pob aelwyd gyda phlant dibynnol	3,574	26.4%
Pob aelwyd 65+ oed	3,761	27.8%
Maint Aelwyd ar gyfartaledd (pobl)	2.4	

Ffynhonnell: Cyfrifiad 2011

Amcangyfrifon Poblogaeth Canol Blwyddyn 2020.

Tai

Yn Ardal Gymunedol 4, **£158,118** yw pris cyfartalog tŷ. Mae hyn yn is na'r cyfartaledd ar draws y sir a Chymru, £185,431 a £183,129 yn y drefn honno.

Ffynhonnell: SYG Mawrth 2021

Ledled Cymru a Sir Gaerfyrddin, 2.3% yw canran y cartrefi heb wres canolog. Yn Ardal Gymunedol 4 mae hyn yn is, gyda chyfartaledd o 1.9%. Yr ardal lle mae hyn yn fwyaf cyffredin yw ward Llanddarog (1.8%).

Ffynhonnell: Cyfrifiad 2011

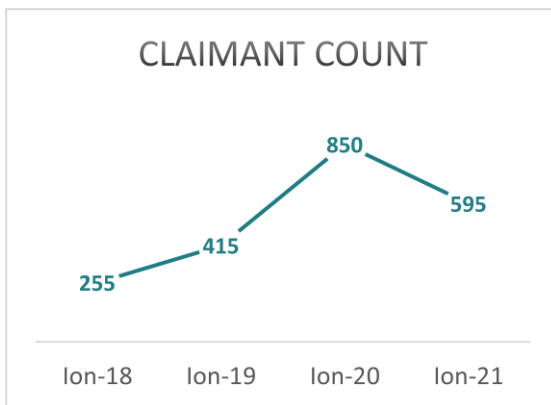
Economi

Mae **32.9%** o aelwydydd yr ardal gymunedol hon yn cael eu dosbarthu fel rhai **'sy'n byw mewn tldi'**¹ yn amrywio o 23.2% ym Llanddarog i 38.8% yn Nhrimsaran. Mae hyn yn is na chyfartaledd Sir Gaerfyrddin o 33.8% a'r un peth â chyfartaledd Cymru o 32.9%.

Yr incwm canolrifol yn *Ardal Gymunedol 4* yw **£24,408**.

Cyfrif Hawlwyr

Cododd nifer y bobl sy'n hawlio Lwfans Ceisio Gwaith yn ôl y disgwyl yn 2020, sydd bellach yn syrthio yn ôl i lefelau cyn-bandemig.

Ffynhonnell: SYG

Mae mwyafrif preswylwyr Ardal Gymunedol 4 yn economaidd weithgar.¹ Mae data diweddaraf yr Awdurdod Lleol yn dangos bod hyn yn llai na'r ffigurau ar gyfer Sir Gaerfyrddin (71.8%) a Chymru gyfan (76%).²

Economaidd Weithgar	15,179	62.4%
Economaidd Anweithgar	8,579	37.6%

Ffynhonnell: 1 - Cyfrifiad 2011, 2 - Arolwg Blynyddol o'r Boblogaeth SYG

Cyfanwerthu a manwerthu yw'r sector cyflogaeth mwyaf yn Ardal Gymunedol 4, mae hyn yn adleisio'r darlun ar draws Sir Gaerfyrddin a Chymru. Mae'r pum maes cyflogaeth uchaf yn y diwydiannau canlynol:

Cyfanwerthu a Manwerthu	17%
Gwaith Dynol, Iechyd a Chymdeithasol	16%
Addysg	11%
Adeiladu	10%
Gweinyddiaeth Gyhoeddus ac Amddiffyn	10%

Ffynhonnell: Cyfrifiad 2011

Dim Cymwysterau:

Nid oes gan ychydig dros chwarter (26.6%) o breswylwyr 16 oed a throsodd unrhyw gymwysterau. (Sir Gaerfyrddin 26.8% / Cymru 25.9%)¹. Mae hyn yn cynnwys y boblogaeth wedi ymddeol, a chanran y boblogaeth oedran gweithio yn Sir Gaerfyrddin heb unrhyw gymwysterau yw 17.46%.² Ffynhonnell: 1-Census 2011 2-MALIC 2014

Cymraeg

Mae cyfraddau siarad Cymraeg ar draws Ardal Gymunedol 4 yn debyg i'r rhai ar draws y sir. Mae hyn yn sylweddol uwch na'r cyfartaledd cenedlaethol o 18.7%.

Sgiliau Iaith Gymraeg:

	AG 4		Sir Gâr	
Gallu siarad Cymraeg	15,074	49.6%	78,048	43.9
Dim sgiliau yn y Gymraeg	11,131	36.6%	74,355	41.9

Ffynhonnell: Cyfrifiad 2011

Ymatebion i'r Arolwg ar gyfer Ardal Gymunedol 4

Pan ofynnwyd beth yw'r tri pheth sy'n cael eu gwerthfawrogi fwyaf mewn perthynas â chymuned fywiog y Sir a'r Gymraeg yn ffynnu, cawsom 129 o ymatebion, yr ymatebion mwyaf oedd:

Gallu defnyddio'r Gymraeg	53% (69)
Bwyd a gynhyrchir yn lleol	50% (64)
Treftadaeth/hanes	37% (48)

Ffynhonnell: Arolwg Llesiant Rhanbarthol 2021

¹(Incwm aelwyd cyfartalog o 60% yn is nag incwm canolrifol Prydain Fawr o £33,278 @ 2020)

²(Incwm aelwyd gros o bob ffynhonnell gan gynnwys enillion, budd-daliadau a buddsoddiadau)

Iechyd

Mae Ardal Cynnyrch Ehangach Haen Ganol ([MSOA](#)) yn ardal ddaeryddol sy'n gallu amrywio o ran maint oherwydd y bwriedir iddynt fod â thua'r un faint o bobl – ar gyfartaledd 7500 o drigolion neu 4000 o aelwydydd.

Mae'r tabl isod yn dangos y cyfraddau ar gyfer y meysydd Iechyd ar lefel MSOA ar gyfer Ardal Gymunedol 4. Mae'r ardal hon yn cynnwys y daearyddiaethau isod:

MSOA 012 – Llangyndeyrn, Llanddarog a St. Ismael

MSOA 016 – Glyn, Gorslas a Phontyberem

MSOA 018 – Trimsaran a Chydwelli

MSOA 021 – Porth Tywyn a Phen-bre

Fel y gwelir o'r tabl, MSOA 012 sydd â'r uchaf ar gyfer pwysau geni isel, MSOA 018 sydd â'r gyfradd uchaf ar gyfer cyflwr cronig a gofnodwyd gan feddygon teulu, salwch hirdymor cyfyngol, marwolaethau cynamserol, cyflwr iechyd meddwl a gofnodwyd gan feddygon teulu ac achosion o ganser. MSOA 021 sydd â'r gyfradd uchaf ar gyfer plant 4-5 oed sy'n ordew.

Meysydd Iechyd MALIC 2019	MSOA 012	MSOA 016	MSOA 018	MSOA 021
Cyflwr cronig a gofnodwyd gan feddygon teulu (cyfradd fesul 100)	13.6	14	15.4	13.5
Salwch hirdymor cyfyngol (cyfradd fesul 100)	22.1	24.7	28.7	25.1
Marwolaeth gynamserol (cyfradd fesul 100,000)	332.3	351.4	376.1	342.3
Cyflwr iechyd meddwl a gofnodir gan feddygon teulu (cyfradd fesul 100)	18.3	18.6	20.5	16.2
Achosion o ganser (cyfradd fesul 100,000)	568.7	576.7	662.6	645.1
Pwysau geni isel (genedigaethau sengl byw llai na 2.5kg) (%)	6.1	4.1	4.1	4.2
Plant 4-5 oed sy'n ordew (%)	9.7	10.8	11.9	12.2

Mae'r ffont coch yn dangos y ffigurau uchaf fesul categori.

Llesiant Cymunedol

Yn Ardal Gymunedol 4 mae 5 llyfrgell a 35 o barciau a meysydd chwarae. Maent wedi'u dosbarthu ar draws yr ardaloedd â'r poblogaethau uchaf.

	AG4	Sir Gâr
Parciau	35	139
Llyfrgelloedd	5	16

Ffynhonnell: CSG

Mae nifer y parciau a meysydd chwarae yr ail uchaf yn Sir Gaerfyrddin. Mae nifer y llyfrgelloedd yr uchaf yn y sir.

Ymatebion i'r Arolwg ar gyfer Ardal Gymunedol 4

Pan ofynnwyd pa dri pheth sy'n cael eu gwerthfawrogi fwyaf am eu hamgylchedd leol, cawsom 139 o ymatebion, yr ymatebion uchaf oedd:

Mynediad at fyd natur a manau gwyrdd	66% (92)
Aer glân	55% (76)
Bywyd gwyllt	40% (55)

Pan ofynnwyd pa dri pheth sy'n cael eu gwerthfawrogi fwyaf am y gymuned yr oeddent yn byw ynddi, cawsom 128 o ymatebion, yr ymatebion uchaf oedd:

Teimlo'n ddiogel yn fy nghartref	70% (90)
Teimlo'n ddiogel yn fy nghymuned	63% (81)
Pobl yn fy ardal leol yn trin ei gilydd gyda pharch	59% (76)

Ffynhonnell: Arolwg Llesiant Rhanbarthol 2021

Diogelwch

Cofnodwyd **1,581** o achosion o droseddau yn yr Ardal Gymunedol hon yn ystod 2020/21 gydag 836 (53%) o'r rhain yn drais yn erbyn yr unigolyn, wedi'u dilyn gan 174 o achosion o losgi bwriadol a difrod troseddol a 157 o droseddau yn erbyn y drefn gyhoeddus.

Digwyddodd 13% o'r troseddau a ddarparwyd gan HDP yn Sir Gaerfyrddin yn 2020-21 yn ardal gymunedol 4. Trais yn Erbyn yr Unigolyn oedd mwyafrif y troseddau hyn, gan gyfrif am 53% o'r troseddau a gofnodwyd.

Ffynhonnell: Niferoedd Troseddau 2020-21 Heddlu Dyfed Powys

Ymatebion i'r Arolwg ar gyfer Ardal Gymunedol 4

Pan ofynnwyd pa dri pheth sy'n cael eu gwerthfawrogi fwyaf am fyw mewn cymdeithas sy'n ymdrechu i fod yn gyfartal i bawb, cawsom 137 o ymatebion, a'r ymatebion uchaf oedd:

Byw mewn cymuned lle nad wyf yn teimlo'n annigol oherwydd fy oedran, rhyw, rhywedd, hil, cefndir, cred neu anabledd/diffyg anabledd	53% (72)
Cael fy nerbyn am bwy ydw i	41% (56)
Nid yw'r hyn yr wyf yn dewis ei wneud yn cael ei bennu gan fy oedran, rhyw, rhywedd, hil, cefndir, cred ac a ydw i'n anabl ai peidio	36% (49)

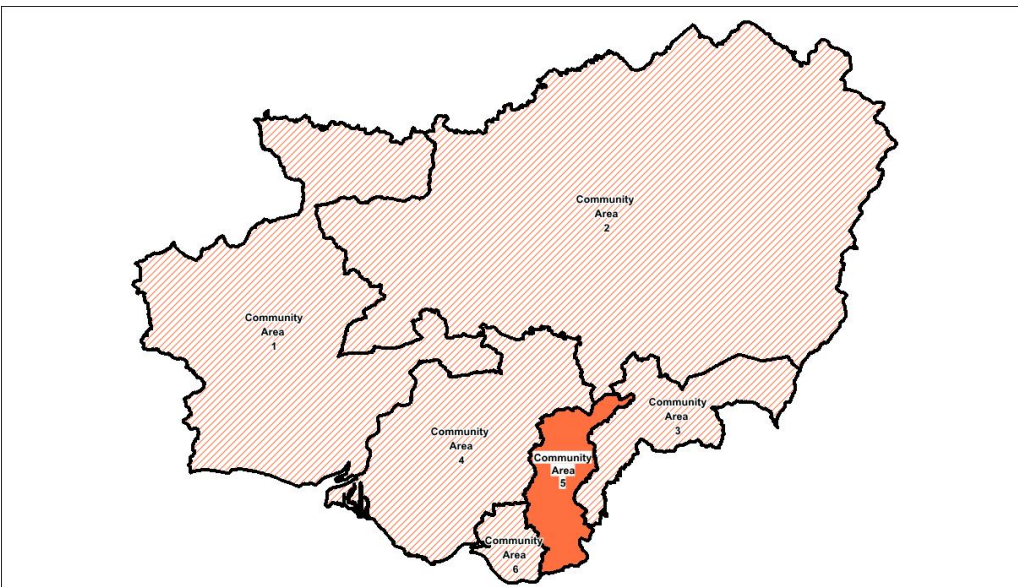
Ffynhonnell: Arolwg Llesiant Rhanbarthol 2021

Pan ofynnwyd pa dri pheth sy'n cael eu gwerthfawrogi fwyaf ar gyfer cymuned lewyrchus, cawsom 138 o ymatebion, yr ymatebion uchaf oedd:

Rhwydwaith trafndiaeth dda sy'n cyrraedd anghenion gwledig a threfol	56% (77)
Incwm cyson	46% (64)
Cyfleoedd tai fforddiadwy	35% (49)

Ffynhonnell: Arolwg Llesiant Rhanbarthol 2021

ARDAL GYMUNEDOL 5

Cyflwynwyd Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol ym mis Ebrill 2016 gyda'r bwriad o greu'r Gymru a garem yn awr ac yn y dyfodol. O fewn y Ddeddf hon, crëwyd Byrddau Gwasanaethau Cyhoeddus (BGCau) i annog cydgynhyrchu a gweithio cydgysylltiedig gan gyrff cyhoeddus, i wella llesiant cymdeithasol, economaidd, amgylcheddol a diwylliannol yn eu hardal.

Mae'r proffil ardal gymunedol hwn yn manylu ar y wybodaeth sydd gennym am Ardal Gymunedol 5. Mae hefyd yn dadansoddi'r blaenoriaethau y teimlai preswylwyr oedd yn bwysig o'n hymgysylltiad â phreswylwyr Sir Gaerfyrddin yn y cyfnod cyn creu'r Asesiad Llesiant Lleol.

Penawdau Allweddol:

- Mae lefelau tlodi yn amrywiol iawn ar draws yr ardal.
- Mae prisiau tai yn is na'r cyfartaledd sirol a chenedlaethol.
- Y sector manwerthu yw'r cyflogwr mwyaf.
- Mynediad at fyd natur a mannau gwyrdd oedd yr ased gwerth uchaf yn yr ardal.

Derbyniwyd cyfanswm o 70 o ymatebion ar gyfer Ardal Gymunedol 5 yn cynnwys y grwpiau oedran canlynol:

O dan 16 (dim ymatebion)	55-64 oed (20 o ymatebion)
17-24 oed (dim ymatebion)	65-74 oed (8 o ymatebion)
25-34 oed (7 o ymatebion)	75-84 oed (4 o ymatebion)
35-44 oed (9 o ymatebion)	86+ oed (dim ymatebion)
45-54 oed (22 o ymatebion)	Gwell peidio â dweud (dim ymatebion)

Mae gan Ardal Gymunedol 5 boblogaeth o 30,923 o breswylwyr. Mae'r ardaloedd yn cynnwys 4 ardal ddaearyddol MSOA sy'n cwmpasu'r ardaloedd isod.

Y Bynea

Dafen

Felinfoel

Llangennech

Llannon

Llwynhendy

Penygroes

Dyffryn y Swistir

Poblogaeth

Yn ôl data CACI Paycheck mae 12,979 o aelwydydd¹ yn *Ardal Gymunedol* 5. Mae amcangyfrif Poblogaeth Canol Blwyddyn 2020 yn nodi bod 30,923 o breswylwyr² yn byw yn *Ardal Gymunedol* 5.

Ffynhonnell: 1- CACI Paycheck 2020 2-ONS MYE 2020

Ar draws Sir Gaerfyrddin mae 1.9% o breswylwyr yn nodi eu bod heb fod yn wyn, yn *Ardal Gymunedol* 5 mae hyn yn uwch na chyfartaledd y sir ar 2.4%. Mae'r ddau ffigwr yn is na ffigwr Cymru o 4.4%.

Wrth ystyried ble y ganed preswylwyr *Ardal Gymunedol* 5 cafodd 83% eu geni yng Nghymru a 3.9% y tu allan i'r DU. Mae'r gweddill yn cynnwys y rhai a aned mewn gwledydd eraill yn y DU.

Ffynhonnell: Cyfrifiad 2011

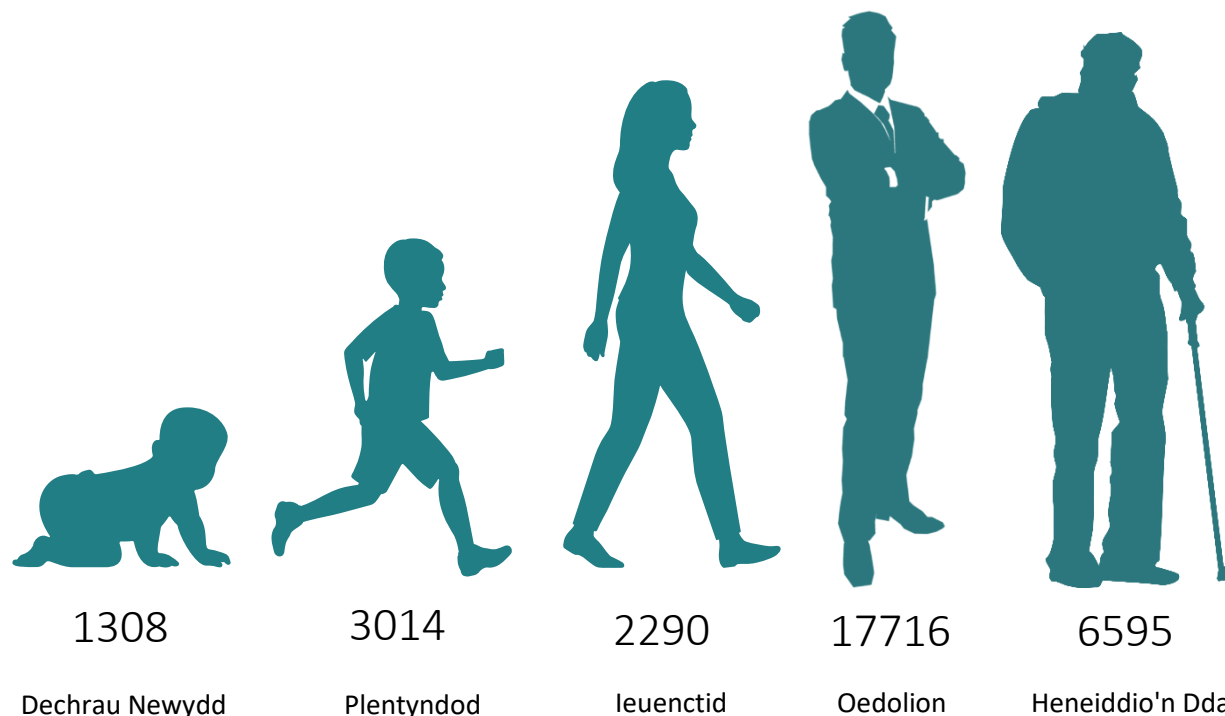
Dywedodd 25.6% o breswylwyr *Ardal Gymunedol* 5 fod ganddynt anabledd neu salwch sy'n cyfyngu ar fywyd yng Nghyfrifiad 2011. Yn uwch na'r cyfartaledd o 24% ar draws Sir Gaerfyrddin a'r cyfartaledd cenedlaethol o 23%.

Ffynhonnell: Cyfrifiad 2011

Cyfansoddiad aelwydydd:

Cyfanswm yr Aelwydydd	12,510	
Pob aelwyd gyda phlant dibynnol	3,913	31.3%
Pob aelwyd 65+ oed	2,835	22.7%
Maint Aelwyd ar gyfartaledd (pobl)	2.4	

Ffynhonnell: Cyfrifiad 2011

Amcangyfrifon Poblogaeth Canol Blwyddyn 2020.

Tai

Yn *Ardal Gymunedol* 5, **£145,175** yw pris cyfartalog tŷ. Mae hyn yn is na'r cyfartaledd ar draws y sir a Chymru, £185,431 a £183,129 yn y drefn honno.

Ffynhonnell: SYG Mawrth 2021

Ledled Cymru a Sir Gaerfyrddin, 2.3% yw canran y cartrefi heb wres canolog. Yn *Ardal Gymunedol* 5 mae hyn yn is, gyda chyfartaledd o 1.9%. Yr ardal lle mae hyn yn fwyaf cyffredin yw ward Llannon (1.9%).

Ffynhonnell: Cyfrifiad 2011

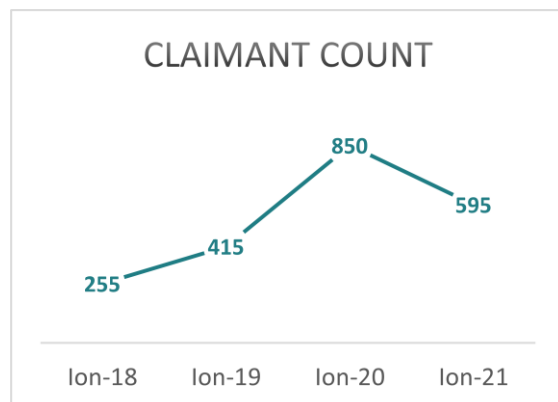
Economi

Mae **33.8%** o aelwydydd yr ardal gymunedol hon yn cael eu dosbarthu fel rhai **'sy'n byw mewn tldi'**¹ yn amrywio o 25.2% yn Nyffryn y Swistir i 45.5% yn Felinfoel. Mae hyn yn hafal â chyfartaledd Sir Gaerfyrddin o 33.8% ac yn uwch na chyfartaledd Cymru o 32.9%.

Yr incwm canolrifol yn *Ardal Gymunedol 5* yw **£24,870**.

Cyfrif Hawlwyr

Cododd nifer y bobl sy'n hawlio Lwfans Ceisio Gwaith yn ôl y disgwyl yn 2020, sydd bellach yn syrthio yn ôl i lefelau cyn-bandemig.

Ffynhonnell: SYG

Mae mwyafrif preswylwyr Ardal Gymunedol 5 yn economaidd weithgar.¹ Mae data diweddaraf yr Awdurdod Lleol yn dangos bod hyn yn llai na'r ffigurau ar gyfer Sir Gaerfyrddin (71.8%) a Chymru gyfan (76%).²

Economaidd Weithgar	14,057	65.3%
Economaidd Anweithgar	7,479	34.7%

Cyfanwerthu a manwerthu yw'r sector cyflogaeth mwyaf yn Ardal Gymunedol 5, mae hyn yn adleisio'r darlun ar draws Sir Gaerfyrddin a Chymru. Mae'r pum maes cyflogaeth uchaf yn y diwydiannau canlynol:

Cyfanwerthu a Manwerthu	17%
Gwaith Dynol, Iechyd a Chymdeithasol	16%
Gweithgynhyrchu	11%
Addysg	11%
Gweinyddiaeth Gyhoeddus ac Amddiffyn	10%

Ffynhonnell: Cyfrifiad 2011

Dim Cymwysterau: Nid oes gan ychydig dros chwarter (28.2%) o breswylwyr 16 oed a throsodd unrhyw gymwysterau. (Sir Gaerfyrddin 26.8% / Cymru 25.9%)¹. Mae hyn yn cynnwys y boblogaeth wedi ymddeol, a chanran y boblogaeth oedran gweithio yn Sir Gaerfyrddin heb unrhyw gymwysterau yw 17.46%.²

Ffynhonnell: 1-Census 2011 2-MALIC 2014

Cymraeg

Mae cyfraddau siarad Cymraeg ar draws Ardal Gymunedol 5 yn debyg i'r rhai ar draws y sir. Mae hyn yn sylweddol uwch na'r cyfartaledd cenedlaethol o 18.7%.

Sgiliau Iaith Gymraeg:

	AG 5		Sir Gâr	
Gallu siarad Cymraeg	11,575	40.1%	78,048	43.9
Dim sgiliau yn y Gymraeg	12,944	44.9%	74,355	41.9

Ffynhonnell: Cyfrifiad 2011

Ymatebion i'r Arolwg ar gyfer Ardal Gymunedol 5

Pan ofynnwyd beth yw'r tri pheth sy'n cael eu gwerthfawrogi fwyaf mewn perthynas â chymuned fywiog y Sir a'r Gymraeg yn ffynnu, cawsom 68 o ymatebion, yr ymatebion mwyaf oedd:

Bwyd a gynhyrchir yn lleol	60% (41)
Gwyliau/digwyddiadau lleol	48% (33)
Treftadaeth/hanes	44% (30)

Ffynhonnell: Arolwg Llesiant Rhanbarthol 2021

¹(Incwm aelwyd cyfartalog o 60% yn is nag incwm canolrifol Prydain Fawr o £33,278 @ 2020)

²(Incwm aelwyd gros o bob ffynhonnell gan gynnwys enillion, budd-daliadau a buddsoddiadau)

Iechyd

Mae Ardal Cynnyrch Ehangach Haen Ganol ([MSOA](#)) yn ardal ddaearyddol sy'n gallu amrywio o ran maint oherwydd y bwriedir iddynt fod â thua'r un faint o bobl – ar gyfartaledd 7500 o drigolion neu 4000 o aelwydydd.

Mae'r tabl isod yn dangos y cyfraddau ar gyfer y meysydd Iechyd ar lefel MSOA ar gyfer Ardal Gymunedol 5. Mae'r ardal hon yn cynnwys y daearyddiaethau isod:

MSOA 015 – Llannon a Phenygroes

MSOA 019 – Llangennech a Dyffryn y Swistir

MSOA 020 – Dafen a Felinfoel

MSOA 025 – Bynea a Llwynhendy

Fel y gwelir o'r tabl, MSOA 015 sydd â'r gyfradd uchaf ar gyfer pwysau geni isel, MSOA 019 sydd â'r gyfradd uchaf ar gyfer plant 4-5 oed sy'n ordew, MSOA 020 sydd â'r gyfradd uchaf ar gyfer marwolaethau cynamserol a chanser ac mae gan MSOA 025 y cyfraddau uchaf ar gyfer cyflwr cronig a gofnodwyd gan feddygon teulu, salwch hirdymor cyfyngol a chyflwr iechyd meddwl a gofnodwyd gan feddygon teulu.

Meysydd Iechyd MALIC 2019	MSOA 015	MSOA 019	MSOA 020	MSOA 025
Cyflwr cronig a gofnodwyd gan feddygon teulu (cyfradd fesul 100)	14.9	13.7	15.7	17.9
Salwch hirdymor cyfyngol (cyfradd fesul 100)	25.5	23.2	27.2	27.4
Marwolaeth gynamserol (cyfradd fesul 100,000)	336.6	319.3	409.1	393.8
Cyflwr iechyd meddwl a gofnodir gan feddygon teulu (cyfradd fesul 100)	18.9	17	22.8	23.7
Achosion o ganser (cyfradd fesul 100,000)	615.2	597.7	671.9	614.2
Pwysau geni isel (genedigaethau sengl byw llai na 2.5kg) (%)	7.3	5.4	5.8	6
Plant 4-5 oed sy'n ordew (%)	13.5	14.2	14	13.9

Mae ffont coch yn dangos y ffigurau uchaf fesul categori.

Llesiant Cymunedol

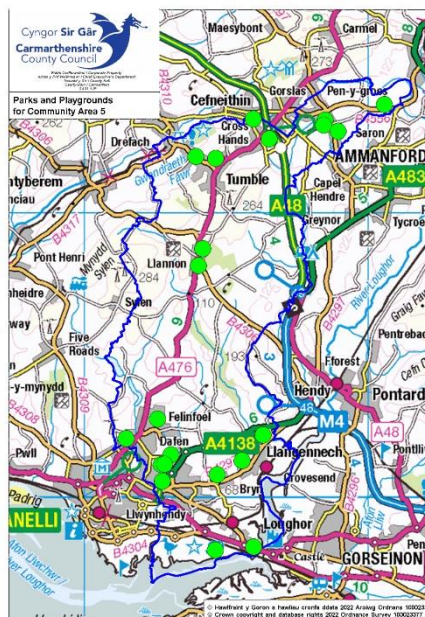

Yn Ardal Gymunedol 5 mae 2 lyfrgell a 25 o barciau a meysydd chwarae. Maent wedi'u dosbarthu ar draws yr ardaloedd â'r poblogaethau uchaf.

	AG1	Sir Gâr
Parciau	25	139
Llyfrgelloedd	2	16

Ffynhonnell: CSG

Mae nifer y parciau a'r meysydd chwarae yn debyg i'r hyn a geir ar draws Sir Gaerfyrddin. Mae nifer y llyfrgelloedd yr ail isaf yn y sir

Ymatebion i'r Arolwg ar gyfer Ardal Gymunedol 5
Pan ofynnwyd pa dri pheth sy'n cael eu gwerthfawrogi fwyaf am eu hamgylchedd leol, cawsom 71 o ymatebion, yr ymatebion uchaf oedd:

Mynediad at fyd natur a manau gwyrdd	79% (56)
Aer glân	46% (33)
(1) Bywyd gwyllt (2) Tirwedd a golygfeydd	35% (25)

Pan ofynnwyd pa dri pheth sy'n cael eu gwerthfawrogi fwyaf am y gymuned yr oeddent yn byw ynddi, yr ymatebion uchaf oedd:

Teimlo'n ddiogel yn fy nghartref	77% (54)
Pobl yn fy ardal leol yn trin ei gilydd gyda pharch	76% (53)
Teimlo'n ddiogel yn fy nghymuned	64% (45)

Ffynhonnell: Arolwg Llesiant Rhanbarthol 2021

Diogelwch

Cofnodwyd **1,930** o achosion o droseddau yn yr Ardal Gymunedol hon yn ystod 2020/21 gydag 805 (53%) o'r rhain yn drais yn erbyn yr unigolyn, wedi'u dilyn gan 207 o achosion o losgi bwriadol a difrod troseddol a 287 o achosion o Ddwyn.

Ffynhonnell: Niferoedd Troseddau 2020-21 Heddlu Dyfed Powys

Digwyddodd 16% o'r troseddau a ddarparwyd gan HDP yn Sir Gaerfyrddin yn 2020-21 yn Ardal Gymunedol 5. Trais yn Erbyn yr Unigolyn oedd mwyafrif y troseddau hyn, gan gyfrif am 53% o'r troseddau a gofnodwyd. Ffynhonnell: Niferoedd Troseddau 2020-21 Heddlu Dyfed Powys

Ymatebion i'r Arolwg ar gyfer Ardal Gymunedol 5

Pan ofynnwyd pa dri pheth sy'n cael eu gwerthfawrogi fwyaf am fyw mewn cymdeithas sy'n ymdrechu i fod yn gyfartal i bawb, cawsom 67 o ymatebion, a'r ymatebion uchaf oedd:

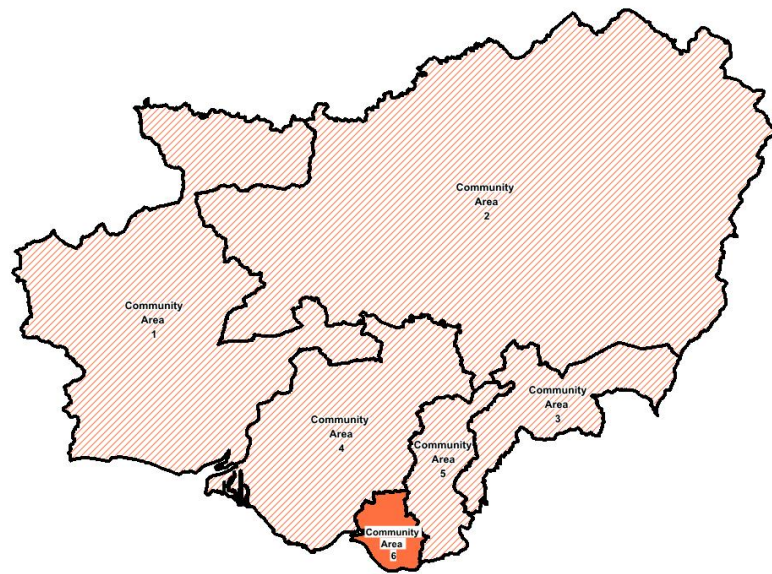
Cael fy nerbyn am bwy ydw i	48% (32)
Nid yw'r hyn yr wyf yn dewis ei wneud yn cael ei bennu gan fy oedran, rhyw, rhywedd, hil, cefndir, cred ac a ydw i'n anabl ai peidio	46% (31)
Byw mewn cymuned lle nad wyf yn teimlo'n annigol oherwydd fy oedran, rhyw, rhywedd, hil, cefndir, cred neu anabledd/diffyg anabledd	42% (28)

Pan ofynnwyd pa dri pheth sy'n cael eu gwerthfawrogi fwyaf ar gyfer cymuned lewyrchus, cawsom 69 o ymatebion, yr ymatebion uchaf oedd:

Rhwydwaith trafndiaeth dda sy'n cyrraedd anghenion gwledig a threfol	46% (32)
Incwm cyson	46% (32)
Cyflogaeth Sefydlog	38% (26)
Cyfleoedd tai fforddiadwy	35% (24)

Ffynhonnell: Arolwg Llesiant Rhanbarthol 2021

ARDAL GYMUNEDOL 6

Cyflwynwyd Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol ym mis Ebrill 2016 gyda'r bwriad o greu'r Gymru a garem yn awr ac yn y dyfodol. O fewn y Ddeddf hon, crëwyd Byrddau Gwasanaethau Cyhoeddus (BGCau) i annog cydgynhyrchu a gweithio cydgysylltiedig gan gyrff cyhoeddus, i wella llesiant cymdeithasol, economaidd, amgylcheddol a diwylliannol yn eu hardal.

Mae'r proffil ardal gymunedol hwn yn manylu ar y wybodaeth sydd gennym am Ardal Gymunedol 6. Mae hefyd yn dadansoddi'r blaenoriaethau y teimlai preswylwyr oedd yn bwysig o'n hymgysylltiad â phreswylwyr Sir Gaerfyrddin yn y cyfnod cyn creu'r Asesiad Llesiant Lleol.

Penawdau Allweddol:

- Mae lefelau tlodi yn uchel.
- Mae prisiau tai yn sylweddol is na'r cyfartaledd sirol a chenedlaethol.
- Y sector manwerthu yw'r cyflogwr mwyaf.
- Mae lefelau is o bobl economaidd weithgar nag ar draws gweddill Sir Gaerfyrddin.

Derbyniwyd cyfanswm o 66 o ymatebion ar gyfer Ardal Gymunedol 6 yn cynnwys y grwpiau oedran canlynol:

O dan 16 (dim ymatebion)	55-64 oed (19 o ymatebion)
17-24 oed (1 ymateb)	65-74 oed (15 o ymatebion)
25-34 oed (5 o ymatebion)	75-84 oed (5 o ymatebion)
35-44 oed (6 o ymatebion)	86+ oed (3 o ymatebion)
45-54 oed (12 o ymatebion)	Gwell peidio â dweud (dim ymatebion)

Mae gan Ardal Gymunedol 6 boblogaeth o 30,406 o breswylwyr. Mae'r ardaloedd yn cynnwys 4 ardal ddaearyddol MSOA sy'n cwmpasu'r ardaloedd isod.

Bigyn

Hengoed

Elli

Lliedi

Glanymor

Tyisha

Poblogaeth

Yn ôl data CACI Paycheck mae 13,512 o aelwydydd¹ yn *Ardal Gymunedol 6*. Mae amcangyfrif Poblogaeth Canol Blwyddyn 2020 yn nodi bod 30,406 o breswylwyr² yn byw yn *Ardal Gymunedol 6*.

Ffynhonnell: 1- CACI Paycheck 2020 2-ONS MYE 2020

Ar draws Sir Gaerfyrddin mae 1.9% o breswylwyr yn nodi eu bod heb fod yn wyn, yn *Ardal Gymunedol 6* mae hyn yn uwch na chyfartaledd y sir ar 2.5%. Mae'r ddau ffigwr yn is na ffigwr Cymru o 4.4%.

Wrth ystyried ble y ganed preswylwyr *Ardal Gymunedol 6* cafodd 77.8% eu geni yng Nghymru a 5.7% y tu allan i'r DU. Mae'r gweddill yn cynnwys y rhai a aned mewn gwledydd eraill yn y DU.

Ffynhonnell: Cyfrifiad 2011

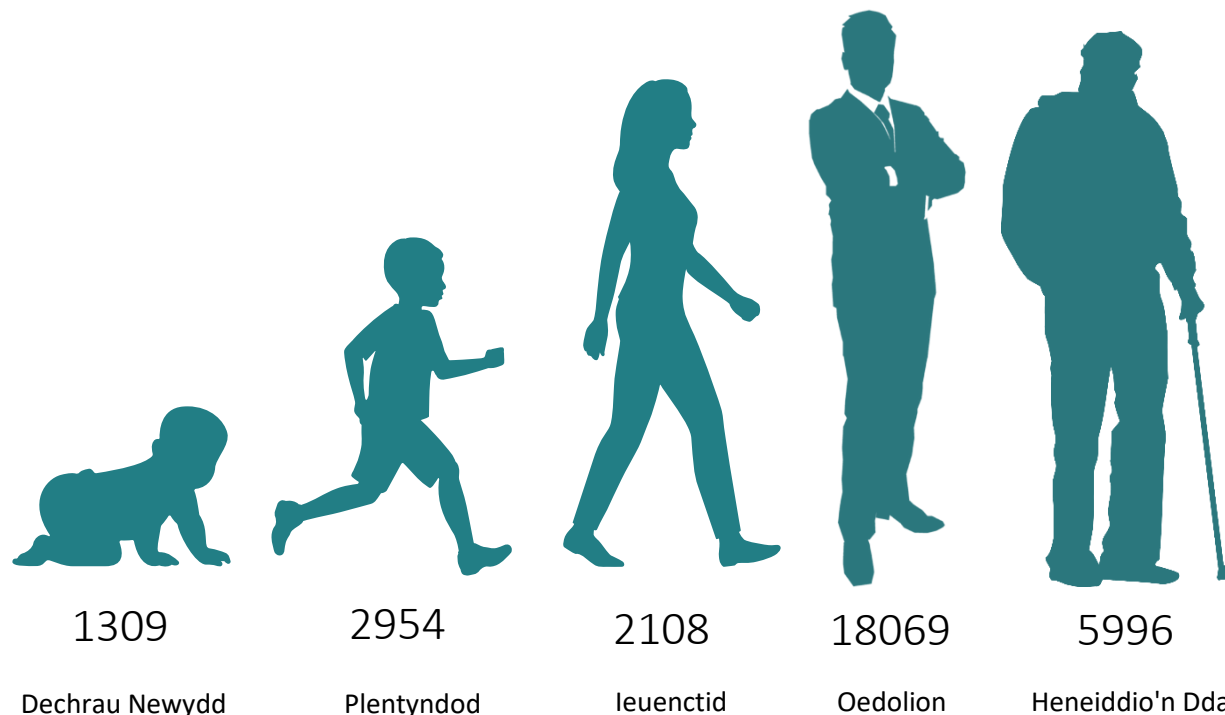
Dywedodd 26.4% o breswylwyr *Ardal Gymunedol 6* fod ganddynt anabledd neu salwch sy'n cyfyngu ar fywyd yng Nghyfrifiad 2011. Yn uwch na'r cyfartaledd o 24% ar draws Sir Gaerfyrddin a'r cyfartaledd cenedlaethol o 23%.

Ffynhonnell: Cyfrifiad 2011

Cyfansoddiad aelwydydd:

Cyfanswm yr Aelwydydd	12,784	
Pob aelwyd gyda phlant dibynnol	3,653	28.6%
Pob aelwyd 65+ oed	2,889	22.6%
Maint Aelwyd ar gyfartaledd (pobl)	2.4	

Ffynhonnell: Cyfrifiad 2011

Amcangyfrifon Poblogaeth Canol Blwyddyn 2020.

Tai

Yn *Ardal Gymunedol 6*, **£112,749** yw pris cyfartalog tŷ. Mae hyn yn is na'r cyfartaledd ar draws y sir a Chymru, £185,431 a £183,129 yn y drefn honno.

Ffynhonnell: SYG Mawrth 2021

Ledled Cymru a Sir Gaerfyrddin, 2.3% yw canran y cartrefi heb wres canolog. Yn *Ardal Gymunedol 6* mae hyn yn is, gyda chyfartaledd o 1.5%. Yr ardal lle mae hyn yn fwyaf cyffredin yw wardiau Tyisha (2.3%).

Ffynhonnell: Cyfrifiad 2011

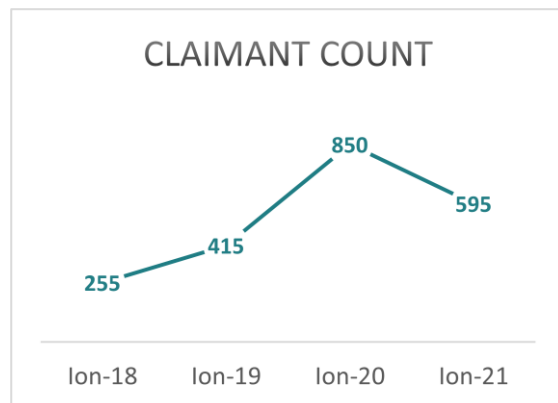
Economi

Mae **39.5%** o aelwydydd yr ardal gymunedol hon yn cael eu dosbarthu fel rhai **'sy'n byw mewn tldi'**¹ yn amrywio o 30.3% yn Hengoed i 49.2% yn Nhyisha. Mae hyn yn uwch na chyfartaledd Sir Gaerfyrddin o 33.8% a chyfartaledd Cymru o 32.9%.

Yr incwm canolrifol yn *Ardal Gymunedol 6* yw **£20,996**.

Cyfrif Hawlwyr

Cododd nifer y bobl sy'n hawlio Lwfans Ceisio Gwaith yn ôl y disgwyl yn 2020, sydd bellach yn syrthio yn ôl i lefelau cyn-bandemig.

Ffynhonnell: SYG

Mae mwyafrif preswylwyr Ardal Gymunedol 6 yn economaidd weithgar.¹ Mae data diweddaraf yr Awdurdod Lleol yn dangos bod hyn yn llai na'r ffigurau ar gyfer Sir Gaerfyrddin (71.8%) a Chymru gyfan (76%).²

Economaidd Weithgar	13,191	63.8%
Economaidd Anweithgar	7,476	36.2%

Ffynhonnell: 1 - Cyfrifiad 2011, 2 - Arolwg Blynnyddol o'r Boblogaeth SYG

Cyfanwerthu a manwerthu yw'r sector cyflogaeth mwyaf yn Ardal Gymunedol 6, mae hyn yn adleisio'r darlun ar draws Sir Gaerfyrddin a Chymru. Mae'r pum maes cyflogaeth uchaf yn y diwydiannau canlynol:

Cyfanwerthu a Manwerthu	19%
Gwaith Dynol, Iechyd a Chymdeithasol	16%
Gweithgynhyrchu	12%
Addysg	9%
Gweinyddiaeth Gyhoeddus ac Amddiffyn	9%

Ffynhonnell: Cyfrifiad 2011

Dim Cymwysterau: Nid oes gan dros chwarter (29.7%) o breswylwyr 16 oed a throsodd unrhyw gymwysterau. (Sir Gaerfyrddin 26.8% / Cymru 25.9%)¹. Mae hyn yn cynnwys y boblogaeth wedi ymddeol, a chanran y boblogaeth oedran gweithio yn Sir Gaerfyrddin heb unrhyw gymwysterau yw 17.46%.²

Ffynhonnell: 1-Census 2011 2-MALIC 2014

¹(Incwm aelwyd cyfartalog o 60% yn is nag incwm canolrifol Prydain Fawr o £33,278 @ 2020)

²(Incwm aelwyd gros o bob ffynhonnell gan gynnwys enillion, budd-daliadau a buddsoddiadau)

Cymraeg

Mae cyfraddau siarad Cymraeg ar draws Ardal Gymunedol 6 yn is na'r rhai ar draws y sir. Mae hyn yn uwch na'r cyfartaledd cenedlaethol o 18.7%.

Sgiliau Iaith Gymraeg:

	AG 6		Sir Gâr	
Gallu siarad Cymraeg	11,575	24.9%	78,048	43.9
Dim sgiliau yn y Gymraeg	12,944	58.2%	74,355	41.9

Ffynhonnell: Cyfrifiad 2011

Ymatebion i'r Arolwg ar gyfer Ardal Gymunedol 6

Pan ofynnwyd beth yw'r tri pheth sy'n cael eu gwerthfawrogi fwyaf mewn perthynas â chymuned fywiog y Sir a'r Gymraeg yn ffynnu, cawsom 65 o ymatebion, yr ymatebion mwyaf oedd:

Bwyd a gynhyrchir yn lleol	61% (40)
Treftadaeth / hanes	44% (29)
Gwyliau/digwyddiadau lleol	38% (25)

Ffynhonnell: Arolwg Llesiant Rhanbarthol 2021

Iechyd

Mae Ardal Cynnyrch Ehangach Haen Ganol ([MSOA](#)) yn ardal ddaearyddol sy'n gallu amrywio o ran maint oherwydd y bwriedir iddynt fod â thua'r un faint o bobl – ar gyfartaledd 7500 o drigolion neu 4000 o aelwydydd.

Mae'r tabl isod yn dangos y cyfraddau ar gyfer y meysydd Iechyd ar lefel MSOA ar gyfer Ardal Gymunedol 6. Mae'r ardal hon yn cynnwys y daearyddiaethau isod:

MSOA 022 – Lliedi

MSOA 023 – Elli a Hengoed

MSOA 024 – Bigyn

MSOA 026 – Glanymor a Tyisha

Fel y gwelir o'r tabl, MSOA 023 sydd â'r uchaf ar gyfer pwysau geni isel a phlant 4-5 oed sy'n ordew. MSOA 024 sydd â'r gyfradd uchaf ar gyfer achosion o ganser ac mae gan MSOA 026 y cyfraddau uchaf ar gyfer cyflwr cronig a gofnodwyd gan feddygon teulu, salwch hirdymor cyfyngol, marwolaeth gynamserol a chyflwr iechyd meddwl a gofnodwyd gan feddygon teulu.

Meysydd Iechyd MALIC 2019	MSOA 022	MSOA 023	MSOA 024	MSOA 026
Cyflwr cronig a gofnodwyd gan feddygon teulu (cyfradd fesul 100)	14.9	13.7	15.6	17.2
Salwch hirdymor cyfyngol (cyfradd fesul 100)	24.3	23.7	26.5	29.3
Marwolaeth gynamserol (cyfradd fesul 100,000)	482.1	348.8	488	530
Cyflwr iechyd meddwl a gofnodir gan feddygon teulu (cyfradd fesul 100)	22.9	21.1	23.6	24.7
Achosion o ganser (cyfradd fesul 100,000)	618	594.4	643.3	631.2
Pwysau geni isel (genedigaethau sengl byw llai na 2.5kg) (%)	5.6	6.4	5.4	6.3
Plant 4-5 oed sy'n ordew (%)	11.3	18.9	16.2	18.1

Mae'r ffont coch yn dangos y ffigurau uchaf fesul categori.

Llesiant Cymunedol

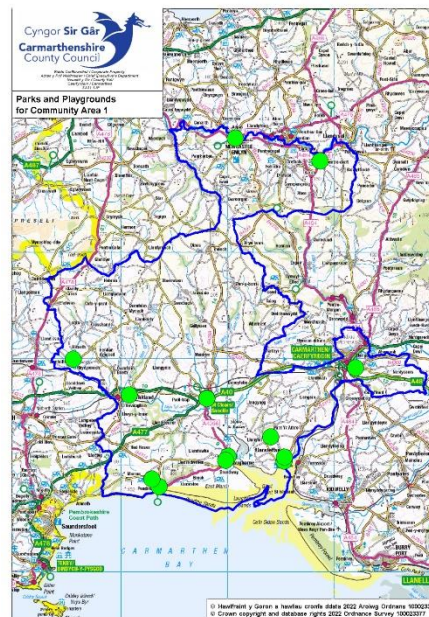

Yn Ardal Gymunedol 6 mae 1 lyfrgell a 12 o barciau a meysydd chwarae. Maent wedi'u dosbarthu ar draws yr ardaloedd â'r poblogaethau uchaf.

	AG6	Sir Gâr
Parciau	12	139
Llyfrgelloedd	1	16

Ffynhonnell: CSG

Mae nifer y parciau a meysydd chwarae yr isaf yn Sir Gaerfyrddin. Mae nifer y llyfrgelloedd yr isaf yn y sir hefyd.

Ymatebion i'r Arolwg ar gyfer Ardal Gymunedol 6

Pan ofynnwyd pa dri pheth sy'n cael eu gwerthfawrogi fwyaf am eu hamgylchedd leol, cawsom 65 o ymatebion, yr ymatebion uchaf oedd:

Mynediad at fyd natur a mannau gwyrdd	66% (43)
Traethau	55% (36)
Aer Glân	41% (27)

Pan ofynnwyd pa dri pheth sy'n cael eu gwerthfawrogi fwyaf am y gymuned yr oeddent yn byw ynddi, cawsom 64 o ymatebion, yr ymatebion uchaf oedd:

Teimlo'n ddiogel yn fy nghymuned	64% (41)
Pobl yn fy ardal leol yn trin ei gilydd gyda pharch	61% (39)

Diogelwch

Cofnodwyd **3,610** o achosion o droseddau yn yr Ardal Gymunedol hon yn ystod 2020/21 gyda 1,616 (45%) o'r rhain yn drais yn erbyn yr unigolyn, wedi'u dilyn gan 464 o achosion o Ddwyn a 412 o achosion o losgi bwriadol a difrod troseddol. Digwyddodd 30% o'r troseddau a ddarparwyd gan HDP yn Sir Gaerfyrddin yn 2020-21 yn ardal gymunedol 6. Trais yn Erbyn yr Unigolyn oedd mwyafrif y troseddau hyn, gan gyfrif am 45% o'r troseddau a gofnodwyd. *Ffynhonnell: Niferoedd Troseddau 2020-21 Heddlu Dyfed Powys*

Ymatebion i'r Arolwg ar gyfer Ardal Gymunedol 6

Pan ofynnwyd pa dri pheth sy'n cael eu gwerthfawrogi fwyaf am fyw mewn cymdeithas sy'n ymdrechu i fod yn gyfartal i bawb, cawsom 64 o ymatebion, a'r ymatebion uchaf oedd:

Cael yr un hawliau ag eraill a allai fod o wahanol oeddrannau, rhyw, rhywedd, hil, cefndiroedd, credoau ac a allai fod yn anabl/ddim yn anabl	48% (31)
Nid yw'r hyn yr wyf yn dewis ei wneud yn cael ei bennu gan fy oedran, rhyw, rhywedd, hil, cefndir, cred ac a ydw i'n anabl ai peidio	45% (29)
Cael fy nerbyn am bwy ydw i	37% (24)

Pan ofynnwyd pa dri pheth sy'n cael eu gwerthfawrogi fwyaf ar gyfer cymuned lewyrchus, cawsom 138 o ymatebion, yr ymatebion uchaf oedd:

Incwm cyson	46% (30)
Rhwydwaith trafndiaeth dda sy'n cyrraedd anghenion gwledig a threfol	38% (25)
Economi fwy gwyrdd a Thai fforddiadwy	35% (23)

Ffynhonnell: Arolwg Llesiant Rhanbarthol 2021